

Otepää Vallavolikogu
17. septembri 2015. a määruse nr 1-6-9
Lisa

OTEPÄÄ VALLA ARENGUKAVA AASTATEKS 2015 – 2023

Otepää, 2015

SISUKORD

SISUKORD	2
1. SISSEJUHATUS.....	4
1.1 Arengukava koostamise põhimõtted	4
1.2 Arengukava koostamise protsess	5
2. ÜLDOSA	7
2.1 Olukorra kirjeldus	7
2.2 Arengukava strateegiline raamistik.....	8
2.3 Strateegia	10
2.3.1 Valikud ja väärtused	10
2.3.2 Visioon	10
2.3.3 Missioon	11
2.3.4 Valdkondade ülesed eesmärgid	11
3. KULTUUR.....	12
3.1 Olemasoleva olukorra kirjeldus.....	12
3.2 Tegevusraamistik.....	13
3.3 SWOT analüüs	14
3.4 Eesmärgid ja tegevused.....	15
4. HARIDUS JA NOORSOOTÖÖ	17
4.1 Olemasoleva olukorra kirjeldus.....	17
4.2 Tegevusraamistik.....	17
4.3 SWOT analüüs.....	19
4.4 Eesmärgid ja tegevused.....	21
5. SPORT	23
5.1 Olemasoleva olukorra kirjeldus.....	23
5.2 Tegevusraamistik.....	24
5.3 SWOT analüüs	25
5.4 Eesmärgid ja tegevused.....	25
6. SOTSIAALHOOLEKANNE JA TERVISHOID	27
6.1 Olemasoleva olukorra kirjeldus.....	27
6.2 Tegevusraamistik.....	29
6.3 SWOT analüüs	30
6.4 Eesmärgid ja tegevused.....	31

7.	KESKKOND JA INFRASTRUKTUUR.....	34
7.1	Olemasoleva olukorra kirjeldus.....	34
7.2	Tegevusraamistik.....	37
7.3	SWOT analüüs	38
7.4	Eesmärgid ja tegevused.....	39
8.	ETTEVÕTLUS JA TÖÖHÕIVE.....	42
8.1	Olemasoleva olukorra kirjeldus.....	42
8.2	Tegevusraamistik.....	43
8.3	SWOT analüüs.....	44
8.4	Eesmärgid ja tegevused.....	46
9.	TURISM	48
9.1	Olemasoleva olukorra kirjeldus.....	48
9.2	Tegevusraamistik.....	49
9.3	SWOT analüüs	51
9.4	Eesmärgid ja tegevused.....	52
10.	JUHTIMINE JA KOOSTÖÖ.....	54
10.1	Olemasoleva olukorra kirjeldus.....	54
10.2	Tegevusraamistik.....	55
10.3	SWOT analüüs	56
10.4	Eesmärgid ja tegevused.....	57
11.	ARENGUKAVA SEIRE JA TÄIENDAMINE	58

1. SISSEJUHATUS

1.1 Arengukava koostamise põhimõtted

Vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse paragrahvile 37 peab igal vallal ja linnal olema arengukava ja eelarvestrateegia, mis on aluseks eri eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele. Arengukavas esitatakse majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalised suundumused ja vajadused, probleemide ja võimaluste hetkeolukorra analüüs tegevusvaldkondade lõikes, tegevusvaldkondade strateegilised eesmärgid koos taotletava mõjuga arengukava perioodi lõpuni, strateegiliste eesmärkide täitmiseks vajalikud tegevused arengukava perioodi lõpuni.

Otepää valla arengukava on koostatud perioodiks 2015 – 2023, visiooniga aastani 2030. Selle eesmärgiks on määratleda valla arenguvajadused ja alternatiivid ning valikute kaudu tagada järgneval arengukava perioodil erinevate valdkondade tasakaalustatud ja jätkusuutlik areng. Arengukava on vastavuses kohaliku omavalitsuse seaduse sätetega ja samal ajal ka riigi ja Euroopa Liidu arengudokumentidega. Arengukava elluviimise lõpptähtajaks on valitud aasta 2023, mil lõpeb perioodi 2014 – 2020 struktuurifondide rakenduskava elluviimine.

Arengukava on aluseks Otepää eelarvestrateegia ja eelarve koostamisel, investeringute kavandamisel ning nende jaoks rahaliste ja muude vahendite taotlemisel ja laenude võtmisel. Otepää arengukavast lähtutakse valdkondlike ja vallavalitsuse hallatavate asutuste arengudokumentide koostamisel. Arengukava elluviimiseks vajalikud vahendid kavandatakse Otepää eelarvestrateegias, mille eesmärk on tagada linna jätkusuutlik eelarvepoliitika, mis seob arengukavalist strateegiliste eesmärkide täitmise olemasolevate ressursidega ja tagab stabiilse arengu realistliku planeerimise kaudu. Täpsemini nähakse arengukava elluviimiseks vajalikud vahendid ette igal aastal koostatavas valla eelarves. Otepää valla arengukava täitmiseks on kavas kaasata ka riigi, erasektori ja mittetulundussektori ressursse, samuti Euroopa Liidu struktuuritoetusi. Otepää valla arengukavas 2015 – 2023 (2030) püstitatud eesmärgid ja kavandatud tegevusi viivad ellu vallavolikogu ja vallavalitsus, vallavalitsuse hallatavad asutused, valla asutatud sihtasutused ja valla osalusega äriühingud, samuti koostööpartnerid avalikust, era- ja mittetulundussektorist.

Arengukava on üles ehitatud põhimõttele, mille kohaselt minnakse üldistelt printsiipidelt ja visioonilt üksikutele teemadele, eesmärkidele ja tegevustele. Esimeses osas antakse ülevaade Otepää valla üldisest olukorrast. Teises osas kirjeldatakse strateegilist raamistikku arengukava koostamiseks ja toimimiseks ning strateegilisi valikuid ja väärtusi arengusuundade sõnastamiseks. Kolmandas osas on sõnastatud Otepää valla visioon ja missioon aastani 2030, samuti antud pikaajalised strateegilised valdkondade ülesed eesmärgid. Neljas osa sisaldab täpsemaid ülevaateid kaheksa strateegilise valdkonna hetkeseisust, SWOT analüüsi, pikaajalisi eesmärgid ja tegevuskava. Kajastatud valdkonnad on järgmised:

- kultuur,
- haridus ja noorsootöö,

- sport,
- sotsiaalhoolekanne ja tervishoid,
- keskkond ja infrastruktuur,
- ettevõtlus,
- turism,
- juhtimine ja koostöö.

Piirid valdkondade vahel on tinglikud ja kokkuleppelised. Sport ja turism on omaette teemadena esile toodud nende olulisuse tõttu Otepää arengus ja igapäevases elus.

Arengukava lõpuosas kirjeldatakse arengukava täitmise jälgimise ja arengukava iga-aastase uuendamise protsess.

Arengukaval on kolm lisa:

- tegevuskava,
- ülevaade 2015. aasta jaanuaris korraldatud vallakodanike küsitluse tulemustest,
- arengukava koostamises osalenute nimekiri.

Tegevuskavas on esitatud ka tegevuste elluviimise tähtaeg, vajalikud vahendid, võimalikud rahastamisallikad ja vastutajad.

1.2 Arengukava koostamise protsess

Otepää valla arengukava 2015 – 2023 (2030) koostamise protsessi eest vastutaja on vastavalt vallavanema poolt kinnitatud ametijuhendile valla arendusnõunik. Protsess algas 19. detsembril 2014, mil arengukava koostamise plaani tutvustati Otepää vallavolikogu istungil. Valmimise tähtajaks kavandati esialgu 30. aprill 2015. Arengukava koostamise laiapõhjalisuse ja erinevate osapoolte kaasamise huvides viidi 2015. aasta jaanuaris läbi vallaelanike rahulolu küsitlus, millega uuriti seisukohti ja hinnanguid valla senise ja edaspidise arendamise osas. Küsitlus viidi läbi internetikeskkonnas connect.ee, sellest võttis osa 89 inimest. Küsitluse tulemusi on silmas peetud eesmärkide, tegevuste ja mõõdikute sõnastamisel.

Arengukava valdkondlike osade koostamiseks lepiti kokku 8 töörühma moodustamine. Töörühmade juhtideks kutsuti:

- kultuuri töörühm - Sirje Ginter (Otepää Kultuurikeskus),
- spordi töörühm – Aado Altmets (Otepää Vallavalitsus),
- hariduse ja noorsootöö töörühm – Külle Viks (Otepää Gümnaasium),
- sotsiaalhoolekande ja tervishoiu töörühm – Andres Arike (SA Otepää Tervisekeskus),
- keskkonna ja infrastruktuuri töörühm – Mairo Kangro (Otepää Vallavalitsus),
- ettevõtluse töörühm – Siim Kalda (OÜ Ugandi Capital),
- turismi töörühm – Ene Reedi (SA Valgamaa Arenguagentuur),
- juhtimise ja koostöö töörühm – Kalev Laul (Otepää Vallavalitsus).

Arengukava juhtrühma moodustasid töörühmade juhid. Töörühmade liikmeteks kutsuti vastava valdkonna osalised ja spetsialistid. Töörühmad pidasid igaüks 2 – 3 koosolekut perioodil veebruarist kuni juunini 2015. Koosolekutel koostati valdkondade hetkeseisu ja arenguvajaduste analüüsid (peamiselt SWOT vormis) ning kirjeldati arengueesmärgid koos nende saavutamiseks vajalike tegevuste ja

investeeringutega. Koosolekutest osavõtt oli huvitatutele vaba, toimumisaegadest teavitati valla infolistide kaudu. Lisaks koosolekutele toimus töö ka töörühmade liikmete poolt eraldi. Algselt kavandatud tähtajad nihkusid edasi – arengukava projekt valmis juuni keskel 2015, kinnitamine volikogus toimus ... 2015. Ajalise nihke peamised põhjused olid seejuures:

- vajadus kaasata töösse valdkonna spetsialiste, kes aga olid tihti hõivatud igapäevaste ja teiste erakorraliste töödega,
- vajadus arvestada riiklike, peamiselt struktuurifondide toetusi määravate dokumentidega, mis koostati 2015. aasta esimesel poolel.

Protsessi tulemusena koostatud arengukava läbis nelja astmelise hindamise, täiendamise ja parandamise tsükli. Sinna hulka kuulusid:

- hindamine Otepää Vallavalitsuse poolt (juuni - august 2015),
- hindamine Otepää Vallavolikogu komisjonide poolt (august – september 2015),
- arengukava avalik väljapanek valla koduleheküljel ja avalik arutelu (august - september 2015),
- kinnitamine vallavolikogus (september 2015).

2. ÜLDOSA

2.1 Olukorra kirjeldus

Praegune Otepää vald on moodustatud Otepää linna ja Pühajärve valla ühinemise tulemusena 22. oktoobril 1999. Vald asub Valga maakonna loodeosas, selle pindala on 217 km². Otepää valda ümbritsevad Valga maakonnas Palupera, Puka ja Sangaste vald, Võru maakonnas Urvaste vald ja Põlva maakonnas Kanepi ja Valgjärve vald.

Otepää ja Pühajärve vald moodustati 1939. aastal väikeste valdade liitmise tulemusena. Nad kuulusid kuni 1950. aastani Tartumaa koosseisu. 1950. aastal moodustati külanõukogud, mis aastatel 1950 – 59 kuulusid Otepää rajooni, 1959 – 62 aga Elva rajooni koosseisu. 1960. aastal liideti Pühajärve külanõukogu ja Otepää külanõukogu ning nimeks sai Otepää külanõukogu. Valga rajooni koosseisu arvati Otepää külanõukogu 1962. aastal. 31. oktoobril 1991 nimetati Otepää külanõukogu ümber Pühajärve külanõukoguks. Pühajärve vald loodi Pühajärve külanõukogu piires ning vald sai omavalitsusliku staatuse 5. märtsil 1992.

Otepää linn oli aastatel 1919 – 1936 aleviõigustes. Linnaõigused sai Otepää 1. aprillil 1936. Otepää kuulus kuni 1950. aastani Tartumaa koosseisu. 1950 – 1959 oli linn Otepää rajooni keskuseks, 1959 – 62 aga kuulus Elva rajooni koosseisu. Valga rajooni koosseisu arvati Otepää linn 1962. aastal. Omavalitsusliku staatuse sai Otepää linn 21. veebruaril 1991. Alates oktoobrist 1999 on Otepää linn Otepää valla koosseisu kuuluv vallasisene linn.

Otepää vallas elab rahvastikuregistri andmetel 1. jaanuari 2015 seisuga 4019 inimest, neist naisi 2071 ja mehi 1948. Asustuse keskmine tihedus on 19 inimest ruutkilomeetri kohta (9 inimest ruutkilomeetri kohta ilma Otepää linnata). Viimase kümne aasta jooksul on Otepää valla rahvaarv näidanud langustendentsi vähenedes keskmiselt 30 inimese võrra aastas. Elanikkonna vähenemise üheks põhjuseks on madal loomulik iive – surmade arv ületab püsivalt sündide arvu. Teiseks, isegi olulisemaks põhjuseks, on vallaelanike väljaränne.

Otepää valla rahvastiku moodustab valdavalt osas eestikeelne ja Eesti kodakondsusega, kultuuriliselt võrdlemisi homogeenne rahvastik. Eesti Vabariigis elavate vähemusrahvuste osakaal elanikkonnas on väheoluline.

Valla territooriumil asub 21 küla ja 1 vallasisene linn, Otepää. Otepää linnas koos aedlinnaga elab 2047 inimest. Suuremad külad on Sihva küla (357 elanikku), Otepää küla (290 elanikku), Pühajärve küla (185 elanikku), Vana-Otepää küla (143 elanikku) ja Nüpli küla (143 elanikku).

Otepää valla territooriumil on valitsev vahelduv kupliline moreenmaastik, suurte kuppelmägede ning rohkete järvedega (ca 55 järve), millest suurim on Pühajärv. Kõrgeimad tipud Otepää valla territooriumil on Kuutsemägi (217 m) ja Harimägi (212 m). Omapärase ja väärtusliku maastiku kaitseks on loodud Otepää looduspargi, millest jääb välja Otepää linn. Otepää looduspargi kaitse-eesmärk on Otepää kõrgustikule iseloomuliku kuppelmaastiku ja bioloogilise mitmekesisuse, kohaliku elulaadi ja kultuuripärandi ning alalhoidliku looduskasutuse säilitamine,

uurimine ja tutvustamine. Looduspargi kaitset korraldab Riikliku Looduskaitsekeskuse Põlva-Valga-Võru regioon.

Otepää peamiseks vaatamisväärtuseks on maaliline maastik, enam tähelepanuväärivateks paikadeks peetakse Otepää linnamäge, Harimäge, Väike Munamäge, Apteekrimäge, Armuallikat ja teisi kohti. Oluliselt puhkealaks on Pühajärv ja selle ümbrus – Pühajärve park, rand ja matkarada. Teistest vaatamisväärsustest on olulisemad Otepää Maarja kiriku hoone (koos nn. "Talvekirikuga"), Vabadussõja langenute mälestussammas, Tehvandi ja Kääriku spordikeskused, "energiasammas" jt.

2.2 Arengukava strateegiline raamistik

Otepää valla visiooni ja valdkondlike eesmärkide kavandamisel ja saavutamisel on oluline silmas pidada üldisemaid arenguid Euroopa Liidu, riigi ja maakonna tasandil. Seetõttu on arengukava koostatud kooskõllaliselt vastavate arengudokumentidega. Olulisemad strateegilise tasandi dokumendid, millega arengukava koostamisel arvestatakse, on säästva arengu strateegia „Säästev Eesti 21“ ja konkurentsivõime kava „Eesti 2020“.

Säästva arengu strateegia näeb Eesti pikaajalise arengu eesmärkidena järgmist:

- Eesti kultuuriruumi elujõulisus (Eesti kultuuriruumi ulatus, kultuuri funktsionaalsus, ajaline järjepidevus ja plastilisus);
- heaolu kasv (majanduslik jõukus, turvalisus, võimaluste mitmekesisus);
- sidus ühiskond (sotsiaalne kaasatus, regionaalne tasakaal, tugev kodanikuühiskond);
- ökoloogiline tasakaal (loodusvarade kasutamine viisil ja mahus, mis kindlustab ökoloogilise tasakaalu, saastumise vähendamine, loodusliku mitmekesisuse ja looduslike alade säilitamine).

Konkurentsivõime kava kohaselt on Eesti peamised eesmärgid aastani 2020:

- saavutada tootlikkuse kiire kasv;
- taastada majanduskriisi eelne kõrge tööhõive tase.

Konkurentsivõime kava seab Eestile veel 15 eesmärki, mis on jaotatud nelja suuremasse valdkonda (haritud rahvas ja sidus ühiskond, konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond, keskkonnasõbralik majandus ja energeetika, jätkusuutlik ja kohanduv riik). Neid eesmärke on puudutatud arengukava vastavate valdkondade juures.

Euroopa Liidu poliitikaga seondub valla juhtimine eelkõige struktuurifondide rakenduskava kaudu. Rakenduskava on koostatud Euroopa Liidu eelarve perioodiks aastatel 2014 – 20, väljamaksetega aastani 2023. Prioriteedid, millele vastab rakenduskava, on:

- ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul;
- sotsiaalse kaasatuse suurendamine;
- tööturule juurdepääsu parandamine ja tööturult väljalangemise ennetamine;
- kasvuvõimeline ettevõtlus ja seda toetav teadus- ja arendustegevus;
- väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arendamine ja piirkondade konkurentsivõime tugevdamine;

- energiatõhusus;
- veekaitse;
- roheline infrastruktuur ja hädaolukordadeks valmisoleku suurendamine;
- linnapiirkondade jätkusuutlik areng;
- jätkusuutlik transport;
- IKT teenuste taristu;
- haldusvõimekus.

Valga maakonna tasandil on Otepää valla arengu seisukohalt olulisimad dokumendid maakonnaplaneering ja arengustrateegia. Valga maakonna planeering on käesoleva arengukava koostamise hetkel veel kinnitamata (valmimistähtaeg 2015. aasta lõpus). Planeeringu eesmärgiks on ruumilise arengu kujundamine vastavalt üleriigilise planeeringu „Eesti 2030+“ koostamise ajal kokku lepitud visioonile ja arengusuundadele. Riigi üldised huvid võetakse aluseks nii riiklikul, regionaalsel kui ka kohalikul tasandil otsuste langetamisel. Planeeringute algatamise eesmärgiks on asetada planeerimine kogu riigis ühtsetele alustele arvestades riigi huve, vahepealse kiire majandusarengu perioodil saadud kogemusi ja lisandunud planeerimisalast oskusteavet.

Arengustrateegias „Valgamaa 2020“ on sõnastatud maakonna visiooniks: „Valgamaa on atraktiivne, kolme tugeva tõmbekeskusega maakond – parim paik maailmas“. Eesmärkideks on:

- Ettevõtlik ja töötav Valgamaa:
 - o paranenud töövõimalused ja tööjõu kättesaadavus,
 - o maakonna eripära arvestav (nutikas) piirkondlik spetsialiseerumine ja lisandväärtuse kasv ettevõtluses;
- Haritud Valgamaa:
 - o Valgamaa haridusvõimalused on kvaliteetsed ja mitmekesised;
- Haldussuutlik Valgamaa:
 - o Valgamaa omavalitsuste haldus- ja jätkusuutlikkus paraneb ning ühistegevuse maht suureneb. Aastaks 2017 on Valgamaal kolm omavalitsust;
- Aktiivne Valgamaa:
 - o Valgamaal on tegusad kogukonnakeskused ja aktiivne noorsootöö, huvitegevus ning spordi- ja kultuurielu;
- Hooliv Valgamaa:
 - o Valgamaal pakutakse kvaliteetseid, paindlikke ja innovatiivseid sotsiaalhoolekandeteenuseid, mis toetavad elanike toimetulekut ja töölesaamist,
 - o Valgamaa elanike tervise säilitamiseks ja parandamiseks on tagatud tervishoiuteenuste kättesaadavus maakonnas,
 - o elanikkonna terviseteadlikkuse ja tervisekäitumise arendamiseks on suurendatud paikkonna tervisedendusliku tegevuse võimekust;
- Heade transpordiühendustega Valgamaa:
 - o transpordiühendused maakonna siseselt ja üle piiride on kiired ning neid kasutatakse rohkem,
 - o energia- ja loodusressursside säästlikum kasutamine ja alternatiivenergia lahenduste juurutamine;
- Atraktiivne ja tuntud Valgamaa:
 - o Valgamaa on atraktiivne ja tuntud.

Otepää valla tasandil on peamised dokumendid, mis jäävad määrama kohalikku elu ja millega arvestab käesolev arengukava:

- Otepää valla üldplaneering (kehtestatud 1.10.2013);
- Otepää valla soojamajanduse arengukava (kehtestatud 27.06.2013);
- Sotsiaahoolekande arengukava (kehtestatud 20.12.2012);
- Otepää valla terviseprofiil ja terviseedenduse kava (kehtestatud 16.06.2011);
- Otepää valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2008 – 2019 (kehtestatud 2008).

2.3 Strateegia

2.3.1 Valikud ja väärtused

Arengu kavandamisel aastateks 2015 – 2023 lähtutakse Otepää arengukavas järgmistest väärtustest ja printsiipidest:

- **Otepää on atraktiivne keskus, kus on tagatud vajalikud teenused ning mitmekülgsed võimalused eneseteostuseks ettevõtluses, kultuuris, spordis ja hariduses.**
- **Otepää areneb pidevalt, et olla rahvusvaheliselt tuntud hea mainega spordi- ja puhkepiirkond.**
- **Otepääl hoitakse puhast ja kaunist loodust ning väärtustatakse kultuuripärandit.**
- **Otepääl hoitakse tasakaalu erinevate huvide vahel ning jälgitakse ettevõtmiste jätkusuutlikkust.**

2.3.2 Visioon

Otepää püstitab arenguvisioni aastani 2030, arendades eelmise arengukava koostamise juures sõnastatud visiooni:

Otepää on aastal 2030 tuntud, tunnustatud ja kõrgelt arenenud puhkepiirkond ning suurepärase elukeskkond kohalikele elanikele.

2.3.3 Missioon

Valla missiooniks on arendada Otepää elukeskkonda, saavutamaks kõrget elukvaliteeti ja tasakaalustamaks erinevate osapoolte huvisid. Vald viib selle nimel läbi tegevusi, mis pole võimalik üksikisikutel või ettevõtetel ning toetab valla elanike ja ettevõtete huvides teostatavaid tegevusi.

2.3.4 Valdkondade ülesed eesmärgid

Lähtudes elukeskkonna mõistest, mis hõlmab inimese majanduslikku, sotsiaalset ja kultuurilist keskkonda ning looduskeskkonda, samuti strateegilisest raamistikust, valla põhiväärtustest ja visioonist, sõnastab arengukava neli valdkondadeülest strateegilist eesmärki, mille saavutamist märgib valdkondlike eesmärkide täitmine:

1. Otepää majanduskeskkond on mitmekesine, võimaldades töötamise võimalusi igasuguse haridustaseme ja võimetega inimestele sõltumata aastaajast ja poliitilisest kliimast.
2. Otepää vald on avatud ja toimiv kogukond, kus koostöö kaudu on tagatud sotsiaalne ja füüsiline turvalisus ning kõigi vallaelanike võimaluste ja huvidega arvestamine.
3. Otepää kultuuripärand on hoitud ja väärtustatud, samas pidevalt arenev ning uutele tegijatele ja ettevõtmistele võimalusi pakkuv.
4. Otepää loodus on ilus ja puhas, seda aitavad hoida inimeste teadlikkus ning säästliku tehnoloogia ja infrastruktuuri kasutamine.

3. KULTUUR

3.1 Olemasoleva olukorra kirjeldus

Otepää kultuurielus on kõige nähtavam iga-aastaste populaarsete suurürituste ja üritustesarjade korraldamine - kammermuusikapäevad, puhkpillipäevad, rahvalaulupäevad ja käsitöölaadad, kevad- ning sügislaadad, saunamaraton, talveölaulupidu. Alates 1997. aastast on Otepää nimetatud Eesti Talvepealinnaks, mida tähistatakse samuti pidustustega ja mis on saanud linna tunnusmärgiks.

Valla keskselks kultuuriasutusteks on Otepää Kultuurikeskus, Otepää Linnaraamatukogu ja Pühajärve Raamatukogu. Otepää Kultuurikeskuses on 180-kohaline saal kontsertide, etenduste, tantsuõhtute jm ürituste läbiviimiseks, saalis on korraldatud kinoseansse. Viimastel aastatel on kultuurikeskuse halvas seisukorras hoone seisnud tühjana, rekonstrueerimistöde ootuses. Projekt on koostatud 2013. aastal, 2015. aastaks on osa töid ka läbi viidud – uue katuse ehitus, soojatorustiku ja soojasõlme vahetus. Enamik kultuurikeskuse ruume kasutanud kultuurikollektiive – laulukoorid, tantsurühmad, puhkpilliorkester – on harjutusruumid saanud teistes asutustes, eelkõige Otepää Gümnaasiumis. Selline olukord aga takistab kooli enese tavapärast toimimist. Kultuurikeskuse hallata on kultuuriobjektidest veel Pühajärve laululava, menukas väliürituste läbiviimise koht. Kaunis asukoht, looduslik amfiteater pealtvaatajatele ning hea juurdepääs on teinud sellest meelispäiga nii kontserdikorraldajatele kui ka publikule. Praegusel ajal vajab laululava remonti.

Otepää Linnaraamatukogu paikneb valla administratiivhoone (Lipuväljak 13) esimesel korrusel. Hoidlad, lugemissaalid ja internetipunkt on hajali tervel korrusel. Ruumid vajavad osaliselt remonti, samuti oleks vajalik täiendavat ruumi. Lisaruumi raamatukogu ürituste läbiviimiseks vajab ka Pühajärve Raamatukogu.

Vallas on asutatud mitmeid muuseume – praegu tegutsevad Eesti lipu tuba ja Jakob Hurda tuba Otepää pastoraadis, gümnaasiumi koduloomuuseum, Gustav Wulff-Õie talumuuseum Nüpli külas ning Otepää Talispordimuuseum Tehvandi spordikompleksis. Ajaloolised pastoraadi ruumid on muuseumitegevuseks korrastamata, aastaid on vald taotlenud finantseeringut seal Eesti Lipu Keskuse välja arendamiseks. Sellest hoolimata on muuseumitubadel olnud ligi 3000 külastust aastas. Ajaloolistest vaatamisväärsustest on kasutamata ka Linnamäe potentsiaal – pole teostunud eelmisel kümnendil koostatud muinaspargi idee. Linnamäel paiknevad konserveerituna keskaegsed piiskopilinnuse varemed. Paika kasutatakse jalutuskäikudeks ja aegajalt mõne väiksema kontserdi või etenduse kohana.

Valla territooriumil asub neli kirikut - Otepää kirik (EELK Otepää Maarja kogudus), EAÕK Ilmjärve kirik, EAÕK Kastolatsi kirik ja EEKBKL Otepää Palveränduri kirik. Kirikud on läbi aegade olnud nii turismi- kui kultuuriobjektideks, nii vaatamisväärsused kui kontserdipaigad. Otepää Maarja koguduse kiriku auväärne roll iseseisva Eesti Vabariigi ajaloos rõhutab tema olulisust vaatamisväärsusena, samuti on kirik kontserdipaigaks nii kohalike kui kaugemate artistide jaoks. Pastoraadi juures asub Maarja koguduse talvekirik, mis on köetav ja kasutusel põhiliselt külmal aastaajal.

Otepääl on alati tegutsenud palju huvialaringe. Pikaajalised traditsioonid on Otepää Rahvateatril, rahvatantsurühmadel ja muusikutel. Mitmesuguseid üritusi ja kontserte on võimalik läbi viia gümnaasiumi ja raekoja saalis ning talvekirikus. Ürituste läbiviimise paikadeks on kujunenud ka külakeskused ja seltsimajad, samuti erinevad pubid ja restoranid. Kultuuritraditsioonide hulka kuuluvad puhkpillipäevad, käsitöölaadad, MTÜ Otepää Aianduse ja Mesinduse Seltsi poolt läbiviidavad kevad- ja sügislaadad. 2015. aasta alguses läbi viidud rahuloluküsitluse kohaselt on üldine kultuuripilt Otepääl hea.

2015. aastal vallas tegutsevad kultuurikollektiivid on järgmised:

- Rahvatantsurühm „Vesiroos“ (12 liiget), juhendaja Kaire Ojavee,
- rahvatantsurühm „Nuustaku“ naisrühm (13 liiget), juhendaja Angela Toome, ja segarühm (16 liiget), juhendaja Kaire Ojavee,
- segakoor „Eveko“ (20 liiget), juhendaja Vilve Maide,
- vokaalansambel „Relami“ (11 liiget), juhendaja Kaia Kivistik,
- eakate ansambel „Laulurõõm“ (13 liiget), juhendaja Zinaida Ernits,
- eakate tantsurühm „Tantsurõõm“ (11 liiget), juhendaja Lidia Vilde;
- rahvapilliorkestrid „Mõmmid“ (7 liiget), „Karupojad“ (11 liiget), „Musakarud“ (10 liiget), „Pillipuu“ (11 liiget), juhendajad Merle Soonberg ja Lille Tali;
- Pühajärve puhkpilliorkester (18 liiget), juhendaja Arno Anton;
- Linedance klubi (20 liiget), juhendaja Signe Maidla;
- MTÜ Otepää Teater draamaklass, juhendaja Kerli Adov;
- EELK Otepää Maarja koguduse koor (14 liiget), juhendaja Ingrid Tigane;
- MTÜ Otepää Naisselts (käsitöö, näitering, 42 liiget), esimees Ene Raudsepp;
- MTÜ Karukäpp (käsitöö), juhataja Mari Mõttus.

Lähiaastate olulisteks väljakutseteks Otepää kultuurielus on 2016. aastal Otepää esmamainimise 900. aastapäeva ja sellele järgnevalt Eesti Vabariigi 100. aastapäeva tähistamine. Mõlemal puhul kavandatakse üritusi, mis on suunatud nii kohalikele kui ka linna külalistele ning paljude kultuurikollektiivide osavõttu ja ürituste läbiviimise paikade kasutamist.

3.2 Tegevusraamistik

Eesti riigi kultuuripoliitika põhimõtted ja prioriteedid esitatakse dokumendis „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“, mis on riigikogu poolt kinnitatud 2014. aastal. Dokumendi peamiseks ideedeks on:

- eesti keele, kultuuri ja identiteedi väärtustamine, sh laulu- ja tantsupeokultuuri edendamine,
- kultuuri rahvusvahelistumine,
- kõikide inimeste võimaluste ja vajadustega arvestamine,
- valdkondadevahelise koostöö edendamine,
- kultuuriehitiste vastutustundlik ja tulevikuvajadustega arvestav rajamine,
- välisvahendite suunamine kultuurivaldkonda, tugevdamiseks loomeettevõtluse konkurentsivõimet, arendamiseks infotehnoloogilisi teenuseid, toetamiseks lõimumist ning investeerimaks turismi ja regionaalset arengut toetavasse kultuuritaristusse,
- eraraha kaasamine kultuurivaldkonda.

Valga maakonna kultuuri puudutavad prioriteedid on sõnastatud strateegias „Valgamaa 2020“, mille eesmärk 5 on: Valgamaal on tegusad kogukonnakeskused ja aktiivne noorsootöö, huvitegevus ning spordi- ja kultuurielu. Kultuuri silmas pidavaks meetmeks selle eesmärgi saavutamisel on Valgamaa kultuurikorralduse korrastamine ja ühtne koordineerimine, mis sisaldab tegevusi kultuuriinfo kogumisel ja esitlusel, maakonna ühistegevuste ja -ürituste koordineerimisel.

3.3 SWOT analüüs

Tugevused

- Palju üritusi erinevates paikades,
- kultuurikollektiividel (rahvatants, puhkpilliorkester) on olemas korralik järelkasv,
- rikkalik kultuuripärand, palju kultuuriobjekte ja mitmeid kultuuriasutusi,
- otepäälaste kodukohatunne.

Nõrkused

- Üritused koguvad tihti vähe publikut,
- laste huvitegevus ja vaba aja veetmise võimalused on piiratud,
- vähe võimalusi siseruumides aega veeta – puudu kultuurikeskus, kino, korralik muuseum,
- raamatute laenutus väheneb,
- „sädeinimeste“ vähesus ja nende vähene motiveeritus,
- kohati jätab soovida kultuuriobjektide heakord (näiteks Linnamägi).

Võimalused

- Kultuuri sidumine teiste valdkondadega läbi loomemajanduse (turism, ettevõtlus),
- raamatukogude kujundamine eri huvidega inimeste (sihtrühmade) kohtumispaikadeks – näiteks emad, pensionärid, reisihuvilised, esinemised,
- rahvuslike ja kohalike suurürituste (EV 100, laulu- ja tantsupeod, Otepää 900) kasutamine kohaliku kultuurielu toetamisel.

Ohud

- Kultuuri liigne kommertsialiseerimine ja hägustumine,
- kultuuritegijate lahkumine,
- riikliku toe vähenemine.

3.4 Eesmärgid ja tegevused

1. Kultuuriasutused ja –objektid on renoveeritud, heas korras ja pakuvad kultuuri tegemiseks ja tarbimiseks vajalikke tingimusi.

Tegevused:

- Kultuurikeskuse maja rekonstrueerimine ja sisustamine,
- Otepää raamatukogu ruumide laiendamine ja tehnilise varustuse parandamine,
- Pühajärve rannapargi ja laululava rekonstrueerimine,
- kultuuriobjektide tähistamine ja info kättesaadavaks tegemine.

2. Kultuuritegevus areneb koostöös ja sünergias teiste valdkondadega – ettevõtlus, turism, sport, haridus, sotsiaalvaldkond, külaliikumine.

Tegevused:

- Loomemajanduse arendamine ettevõtluse elavdamiseks ja turismisektori lisaväärtuse tõstmiseks, samuti puuduvate teenuste arendamiseks (kino, teater, kontserdid jne),
- raamatukogudes ja külakeskustes koolituste ja seminaride korraldamine,
- koostöö korraldamine valdkondade arendamisel (seminarid, ümarlauad jm).

3. Kohalik kultuur ja kultuuritegijad on väärtustatud.

Tegevused:

- Kultuuripreemia väljaandmine,
- kultuuritegijate motiveerimine (sh noorte loovisikute toetamine osalemaks rahvusvahelistel konkurssidel),
- kultuurikollektiivide tegevuse (sh välisesinemised) ja kultuuriürituste toetamine,
- kultuuriinfo edastamise koordineerimine ja kättesaadavuse suurendamine.

4. Kultuur ja kultuuripärand mängib olulist rolli Otepää maine kujundamisel ja Otepää kui külastuskoha tutvustamisel.

Tegevused:

- Otepää muuseumi väljaarendamine kiriku pastoraadi, linnamäe ja linnamäe oru piirkonnas (sh Eesti lipu muuseum, Otepää suurmeeste ekspositsioonid, ajaloopark linnamäel),
- Otepää 900 pidustuste läbiviimine,
- osalemine Eesti Vabariigi 100. aastapäeva ürituste korraldamises.

3.5 Mõõdikud

- Rahulolu kohaliku kultuurielu ja selles osalemise võimalustega – algtase 44,7% (rahul või pigem rahul), sihttase 50% (rahul või pigem rahul). Mõõtmismeetod: rahuloluküsitlus.
- Võimaluste olemasolu vaba aja veetmiseks ja ürituste läbiviimiseks siseruumides (kultuurikeskuse ruumid, külakeskuste ja raamatukogude ruumid, muuseumiruumid). Mõõtmismeetod: investeeringud kultuuriobjektidesse, asjatundjate hinnangud.
- Tegutsevate loomeettevõtete arv – sihttase 10.

4. HARIDUS JA NOORSOOTÖÖ

4.1 Olemasoleva olukorra kirjeldus

Otepää vallas tegutseb 2 koolieelset lasteasutust, 2 üldhariduskooli ning 1 huvikool. Koolieelsetest lasteasutustest on vallas Otepää lasteaed, mille tegevus toimub kahes majas - "Pähklikeses" on 112 kohta ja "Võrukaelas" 45 kohta. Lisaks tegutsevad lasteaia- ja sõimerühmad (27 last) Pühajärve põhikooli juures. Hinnanguliselt on lasteaia kohti vallas piisavalt. Otepää lasteaedades käib ka Palupera valla ning mitmete teiste lähemate omavalitsuste lapsi. Otepää Gümnaasiumi ja Pühajärve Põhikooli juures töötavad kooli eelse ettevalmistuse ettevalmistusrühmad, millega on tagatud ka kodustele lastele alushariduse kättesaadavus.

Otepää Gümnaasiumis õpib ligi 400 õpilast, kellest suurem osa on pärit Otepää vallast, ülejäänud on pärit naabervaldadest (Palupera, Sangaste, Kambja) või mujalt Eestist. Töötajaid on koolis 48. Aastal 2000 valmis Otepää Gümnaasiumil juurdeehitus ning 2010 renoveeriti täielikult ka vana osa hoonest. Pühajärve Põhikoolis õpib 87 last. Enamus õpilasi on pärit Otepää vallast. Õpetajaid on koolis 20. Endises Otepää Spordigümnaasiumis, nüüdses Audentese Spordikooli filiaalis (erakool) õpib 50 õpilast.

Huvikoolidest tegutseb Otepää Otepää Muusikakool, milles õpib ligikaudu 100 last. Õpitavateks erialadeks on klaver, akordion, viiul, puhkpill (trompet, tromboon, tuuba, eufonium, klarnet, plokkflööt) ning kitarr. Koolis tegutsevad erinevate erialade baasil moodustatud ansamblid, rahvapilliorkester ning lauluansamblid. Otepää Gümnaasiumis töötab 29 erinevat ringi (muusika-, aeroobika-, rahvatantsu-, spordi- ja aineringid, käsitööring, skaudiring), kus ühtekokku osaleb ~300 õpilast. Pühajärve Põhikoolis on võimalus osaleda 15 erineva ringi töös (2 muusika-, 3 rahvatantsu-, 6 spordi-, 4 aineringi).

Haridusalal tegutsevatest mittetulundusühingutest on aktiivsemateks MTÜ Pühajärve Haridusselts ja MTÜ Otepää Kooli Vilistlaskogu. Pühajärve Haridusselts korraldab vabahariduslikke koolituskursusi (keeleõpe, keraamika jms.), samuti tegeletakse isetegevusega. Vilistlaskogu toetab peamiselt Otepää Gümnaasiumi ettevõtmisi.

4.2 Tegevusraamistik

Otepää valla arengukava hariduse ja noorsootöö töörühm lähtub mõlema valdkonna analüüsimisel ja arengu eesmärgistamisel kahest siduvast asjaolust:

- Otepää kui piirkondlik tõmbekeskus,
- Otepää valla haridus- ja noorsootöö kui osa riiklikust kontekstist.

Valga maakonna arengudokumentides on deklareeritud, et maakonnas on kolm tõmbekeskust: Valga, Tõrva ja Otepää. Tõmbekeskusena käsitletakse Vabariigi Valitsuse sõnastatud definitsiooni: tõmbekeskus on toimepiirkonna keskne linnaline asula, mis on piirkonna elanike jaoks oluline pendelrände sihtkoht.

Teiseks tuleb arvestada, et Otepää valla haridusasutused on osa riiklikust haridusruumist, mis on olemuslikult ning õiguslikult ühetaoliselt reguleeritud ning millel on ühised, õiguslikud ning ühiskondlikel kokkulepetel ning standarditel põhinevad eesmärgid. Seega tuleb selleks, et Otepää valla haridus oleks kvaliteetne ehk vastaks ühiskonna ootustele, tagada vastavus eeltoodud eesmärkidele ning toetada haridusasutusi nende eesmärkide poole püüdlisel.

Eestis on kehtiv noortevaldkonna arengukava perioodiks 2014-2020, millega on kokku lepitud riiklikud noortevaldkonna arenguvajadused ja -võimalused ning valdkonna arendamise üld- ja alaeesmärgid. Selle dokumendi järgi on noortevaldkonna arendamise üldeesmärk: noortel on avarad võimalused arenguks ja eneseteostuseks, mis toetab sidusa ja loova ühiskonna kujunemist. Seega on ka noortevaldkonna arendamine seatud ühiskonna eesmärkide saavutamisega.

Perioodi 2014-2020 noortevaldkonna arendamise alaeesmärgid on:

- noortel on rohkem valikuid oma loome- ja arengupotentsiaali avamiseks,
- noortel on väiksem risk olla tõrjutud, noore osalus otsustes on rohkem toetatud,
- noortevaldkonna toimimine on mõjusam.

Noortepoliitika ja noorsootöö meetmed on olulisel määral seotud noorte õpingutega ja haridustega, kuna noortele suunatud tegevus peab toetama tema kasvamist ja arengut ning toetama tema enesekindlaks ja ennast juhtivaks kasvamist.

Seega tuleb mõlemaid valdkondi küll arendada lähtuvalt konkreetse valdkonna eesmärkidest, kuid arvestades nende valdkondade ühisosa ning loogilisi kokkupuutepunkte.

Haridusvaldkonna areng lähtub arengukava koostamise perioodil nii erinevate õppeasutuste sihiseadetest (reguleeritud valdkondlike seaduste, õppekavade jt õigusaktidega) kui ka riiklikest strateegiatest ja standarditest („Teadmistepõhine Eesti“, „Tark ja tegus rahvas“ jms). Lisaks on toimumas Huvitava Kooli, Hea Kooli, Ettevõtliku Kooli jm liikumised, mille kogemustega on võimalik arvestada.

Laiapõhjaline ühiskondlik kokkulepe, millest Eesti perioodil 2014-2020 hariduses üheskoos peab lähtuma, et ühiskond oleks innovatiivne, tark ja ettevõtlik, on Vabariigi Valitsuse kehtestatud „Eesti elukestva õppe strateegia 2020“.

Nimetatud strateegia põhimõtete ja sihiseadete üle vaidlesid erinevad ühiskonnagrupid pikalt ning strateegia kehtestamisega lepidi kokku viis strateegilist eesmärki, mis on suunatud haridusvaldkonna kitsaskohtade lahendamisele, taotletakse ühiskondlike hoiakute muutust.

Eesti elukestva õppe strateegia eesmärgid on:

- muutunud õpikäsitlus,
- pädevad ja motiveeritud õppijad ja koolijuhid,
- elukestva õppe võimaluste ja töömaailma vastavus,
- digipööre elukestvas õppes,
- võrdsed võimalused elukestvaks õppeks ja õppes osaluseks.

Alushariduse eesmärgid ja sihiseaded tulenevad koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast, põhihariduse ja üldkeskhariduse eesmärgid ning põhikooli ja gümnaasiumi sihiseaded põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest ning riiklikest õppekavadest, ning huvihariduskooli eesmärgid huviharidusstandardist. Nende

eesmärkide saavutamine on õppeasutuse pädevuses ning eesmärkide saavutamise tagamine ja asutuse pidamine asutuse pidaja pädevuses. Noortevaldkonna eesmärged ja arendamist reguleerib noorsootöö seadus.

4.3 SWOT analüüs

Haridus

Tugevused

- Otepää vallas on olemas haridusvõimalused kõigis kooliastmetes algharidusest gümnaasiumini, samuti huviharidus muusikakooli näol,
- koolihooned on kaasaegsed,
- õppeasutuste personal on heatasemeline,
- elanikel on olemas valikuvõimalused lasteaia ja põhikooli valikuks,
- mitmekesised võimalused laste huvitegevuseks ja täiskasvanute vabahariduseks,
- toimiv koostöö infrastruktuuri asutuste (transport) ja ettevõtetega,
- kompaktsus,
- õpilased saavad hea ettevalmistuse.

Nõrkused

- Lasteaia ruumid ei vasta vajadustele ja nõuetele,
- puudu on osadest tugiteenustest nii lasteaedades kui ka koolides,
- raskused uute töötajate värbamisel:
 - o lasteaia ja muusikakooli õpetajate töötasu on madalam kooliõpetajate omast ning vallapalgaliste palgatase samal ametikohal töötajate võrdluses pole konkurentsivõimeline, samuti jääb üldine palgatase alla Tartu piirkonna palkadele,
 - o puuduvad munitsipaalruumid uutele töötajatele,
 - o Otepää valla maine on madal („ebastabiilne töökoht“),
- tegevuste paljususe ja killustatuse Otepää gümnaasiumis ja lasteaias,
- Valga-kesksus koolivälises töös – võistlused, esinemised, olümpiaadid korraldatakse peaaegu kõik maakonnakeskuses, tuues kaasa otepäälastele aja- ja rahakulu,
- ei osata teha koostööd,
- transpordi korraldus ja maksumus.

Võimalused

- Otepää tõmbekeskuse kujundamine, sh transpordi korraldamine võimaldamaks ka kaugemalt Otepääl koolis käia (naaberomavalitsustest),
- struktuurifondide ja teiste EL fondide võimalused haridusvaldkonna arendamiseks (karjääri- ja õppenõustamine, õpetajate, koolijuhtide ja noorsootöötajate koolitus, uuenduslikud õppevaralahendused ja IKT, HEV-õpilaste integreerimine tavakooli, täiskasvanute täiendkoolitus ja ümberõpe jm),
- haridusalane oskusteave ja koordineeriv tegevus vallavalitsuses,
- koostöö arendamine kutsekoolide ja kõrgkoolidega,

- avatud haridusruum,
- loodus- ja matkaradade ning spordirajatiste kasutamine õppetöös.

Ohud

- Rahvaarvu vähenemine,
- vale mõtteviis,
- maakonnakeskusi soosiv riiklik rahastusmudel,
- kohapealse otsustusõiguse vähenemine,
- hariduskorralduse ja haridusasutuste ülepolitiseerimine, usaldamatus.

Noorsootöö

Tugevused

- Noortekeskuse olemasolu- korralikud ja avarad ruumid, hea asukoht laialdased võimalused erinevateks tegevusteks,
- paljude huvitegevusringide, spordiklubide ja muude vaba aja veetmise võimaluste, samuti muusikakooli olemasolu,
- meediakajastus - Otepää Teataja, noortekeskuse koduleht, Facebook,
- koostöö kooli ja teiste organisatsioonidega.

Nõrkused

- Enamik noori passiivsed, aktiivsed noored ülekoormatud,
- vähe noortele suunatud ja innovaatilisi üritusi, eriti suvel,
- mittesobivad noortekeskuse lahtioleku ajad, õhtul puudub ka noortel kojusaamise võimalus,
- noortekeskuse kasin inventar (näiteks arvutid, rattahoidjad) ja vähene eelarve,
- noortel vähe võimalusi kaasäräkimiseks valla elus,
- puudulik riskikäitumisega noorte kaasamine,
- vähe loovusele ja vanemale koolieale suunatud huviringe,
- vähene koostöö erinevate osapooltega (lapsevanemad, teised maakonna noortekeskused).

Võimalused

- Õhtused üritused, õhtune transport,
- erinevate rahastamisvõimaluste kasutamine – projektid, sponsorid jne,
- suuremate ja atraktiivsemate) sündmuste korraldamine,
- maleva ja laagrite korraldamine,
- koostöö teiste noortekeskustega, erinevate organisatsioonide ja asutustega.

Ohud

- Noorte arvu vähenemine,
- rahastamisvõimaluste vähenemine,
- valla toetuse vähenemine.

4.4 Eesmärgid ja tegevused

Eesmärgid:

1. Otepääl on kaasaegsed, nõuetele vastavad lasteaiad.

Tegevused:

- Lasteaia vajaduste analüüs, projekteerimine ja uue lasteaiahoone ehitus,
- lastehoiuteenuste toetamine (ka erivajadusega lastele),
- lasteaedade mänguväljakute renoveerimine.

2. Otepää valla koolitransport on korraldatud loogiliselt ning tõmbekeskuse põhiselt.

Tegevused:

- Koolitranspordi vajaduste analüüs Otepääl ja naabervaldades,
- Transpordi korraldamine koostöös maavalitsuse ja transpordiettevõtetega.

3. Otepää valla haridusasutustes on tagatud ühiskondlikest lepetest tulenevad tugiteenused ning asjakohane, asutuse eesmärkide saavutamiseks vajalik personal.

Tegevused:

- Koolide tugiteenuseid osutavate spetsialistide palkamine koostöös naabervaldadega,
- õppeasutuste ja noortekeskuse ruumide kohandamine vastavaks õpilaste erivajadustele, samuti tagamaks tervisekaitse ja tuleohutusnõuete täitmist.

4. Otepää valla hariduskorraldus on mitmekesine ning laste ja õpilaste vajadusi ja huve arvestav.

Tegevused:

- Õppevahendite jooksev kaasajastamine, vastavalt täienevatele õppekavadele,
- muusikakooli pillipargi uuendamine,
- munitsipaalkoolide juures luuakse tehnika ja IT huviringid,
- Otepää Avatud Noortekeskuse koosseisus teise noorsootöötaja ametikoha loomine
- bändiruumide rajamine.

5. Otepää kui tõmbekeskus on atraktiivne ja arvestatav haridusürituste toimumise koht.

Tegevused:

- Maakonna ja riigi tasandi erialaolümpiaadide, loominguliste alade konkursside ja spordivõistluste korraldamine regulaarselt Otepääl,
- edukate õpilaste ja nende juhendajate tunnustamine.

4.5 Mõõdikud

- Rahulolu lasteaiateenustega – algtase 45% (rahul või pigem rahul), sihttase 50% (rahul või pigem rahul). Mõõtmismeetod: rahuloluküsitlus.
- Rahulolu laste ja noorte huvitegevusega – algtase 26,9% (rahul või pigem rahul), sihttase 40% (rahul või pigem rahul). Mõõtmismeetod: rahuloluküsitlus.
- Rahulolu kooliharidusega – algtase 67,1% (rahul või pigem rahul), sihttase 70% (rahul või pigem rahul). Mõõtmismeetod: rahuloluküsitlus.
- Lasteaia- ja kooliõpetajate palk – kooliõpetajate keskmine palk on samal tasemel õpetajate palgaga Tartu üldhariduskoolides, lasteaiaõpetajate keskmine palk on vähemalt 90% kooliõpetajate palgast.
- Kõikidele otepäälastele on tagatud lasteaia- või lastehoiukohad Otepää linnas.
- Noortekeskuse tööst võtab regulaarselt osa vähemalt 80 noort.
- Otepää on hariduskeskus kogu toimepiirkonna (Otepää, Palupera, Puka, Sangaste ulatuses, selleks on olemas vajalikud haridusteenused (lasteaiad, üldhariduskoolid, kutseõppeteenused, täiskasvanute koolitused), tugiteenused ja transpordiühendused. Mõõtmismeetod: ekspertide hinnangud.

5. SPORT

5.1 Olemasoleva olukorra kirjeldus

Spordivaldkond on rohkem kui poole sajandi jooksul kujunenud üheks Otepää arengumootoriks, millel suuresti põhineb piirkonna maine, mis toob Otepää spordibaasidesse investeringuid ja mis loob töökohti otseselt ja kaudselt (spordibaasid, spordiüritused, teenindus- ja majutusasutused). Spordivaldkonna arenguks on tingimused loonud head looduslikud eeldused – asupaik kõrgustikul, kuplite ja järvede keskel, kus lumi püsib maas teistest piirkondadest kauem ning maastik võimaldab luua mitmekesiseid tingimusi nii talve- kui ka suvealade harrastamiseks. Kauni maastiku keskel on loodud palju puhkemajandusele orienteeritud ettevõtteid (hotellid, puhkemajad, söögikohad jm), mis pakuvad kõrge kvaliteediga teenuseid ja rahuldavad ka tippsporlaste vajadusi.

Pärast teist maailmasõda on Otepääle rajatud riiklike investeringutega suured spordikeskused. Tehvandi Spordikeskus rajati omaaegse NSVL Spordikomitee tellimisel eelkõige talialade olümpiakoondise ettevalmistuskeskusena aastal 1978. Praegu tegutsetakse sihtasutusena, mille asutajateks on Eesti Vabariik (kultuuriministeerium), Eesti Suusaliit ja Otepää vald. Tehvandist on kujunenud multifunktsionaalne keskus, mis teenindab nii tipp- ja harrastussportlasi, kui ka õpilasi ja muidu puhkajaid. Peamised objektid keskusel on suusastaadion koos staadionihoone ja konverentsikeskusega, laskesuusastaadion, K90 hüppemägi, liikumisrajad. Kääriku Spordikeskus on asutatud 1947. aastal Tartu Ülikooli kehakultuuri teaduskonna õppe- ja treeningkeskusena. Praegu kuulub see SA Tehvandi Spordikeskuse alla. Kompleksi kuuluvad spordirajatised, hotell, puhkemajad, konverentsikeskus, suusa- ja matkarajad, järv ja saunad. Põhilisteks klientideks on treening- ja spordilaagrite korraldajad ning sportlased. Teised suuremad spordikompleksid on Kuutsemäe Puhkekeskus (mäesuusatamine, lumelauasõit, lumesaanisõit, matkamine), Väike-Munamäe Keskus (mäesuusatamine, lumelauasõit), Ansomäe Mäesuusakeskus (mäesuusatamine, lumelauasõit, *snowtubing*, veelauasõit), Otepää spordihoone (pallimängud, kergejõustik, võimlemine, jõusaal). Paljudest nõukogude ajal ehitatud asutuste spordi- ja puhkebaasidest on tänapäeval saanud iseseisvad turismiettevõtted koos mitmekesiste sportimisvõimalustega.

Otepää tuntuse nii Eesti siseselt kui ka laiemalt on loonud paljud rahvusvahelised, üle-riigilised ja kohalikud spordivõistlused. Tuntuimad nendest on viimastel kümnenditel olnud murdmaasuusatamise maailmakarikavõistluste etapid alates 1999. aastast ning Worldloppet'i sarja kuuluv Tartu Maraton. Suurematest võistlustest peeti 2011. aastal juunioride ja kuni 23-aastaste põhja suusaalade maailmameistrivõistlused (700 osalejat 38 riigist) ning 2015. aastal IBU laskesuusatamise Euroopa meistrivõistlused (40 riiki). Suvistest võistlustest on suurimad Otepäält algavad Tartu rattamaraton ja jooksumaraton, Otepää rattasõit, autoralli RallyEstonia, triatlon TrisSmile ning hulgaliselt teisi spordivõistlusi ja -üritusi.

Otepääal on tegutsemas paljud spordiklubid: Jalgapalliklubi FC Otepää, Jalgpalliklubi FC Elva, Judoklubi Do, Karupesa Team – murdmaasuusatamine, Lumelauaklubi Bricole, Mäesuusaklubi Väike Munamägi, Nuustaku Tenniseklubi,

Nüpli Külakeskus – ratsutamine, MTÜ Suusa- ja Lumelauakool, Tartu Spordiselts Kalev – kergejõustik ja sulgpall, Otepää Golfklubi, Otepää Kõndijad, MTÜ Otepää Spordiklubi/“Põhjakotkas” - suusahüpped ja kahevõistlus, orienteerumine, Oti Spordiklubi - laskesuusatamine, võrkpall, maastikuratas, Otepää Võrkpalliklubi, Otepää Õhujõud - lumelauasõit, discgolf, Võimlemisklubi Rütmika, Valgamaa Spordiveteranide Otepää osakond – *petanque*, EKDS - karate klubi. Klubide kõrval harrastatakse Otepääl veel pallimänge, karated, aeroobikat ja joogat. Muid sportlikke vaba aja veetmise võimalusi pakuvad seikluspark Tehvandil, rannavõrkpalli plats Pühajärve rannas, rannavalvega ujumispai Pühajärves, paadilaenuvus Pühajärvel, kalapüük mitmel järvel, jooksu-, matka-jalgratta ja terviserajad Tehvandil ja Apteekrimäel, ümber Pühajärve, Käärikul, kiikumisvõimalused suurel külakiigel Kiigemäel ja Tehvandil, tennisekompleks Käärikul.

Spordialade harrastamine toimub tõusude ja mõõnadega, vastavalt treenerite olemasolule ja nõudlusele. Üldiselt on spordiharrastus siiski aktiivne, johtuvalt võimaluste paljususest. Otepää vallavalitsus toetab noortesporti ja klubisid, samuti spordiürituste läbiviimist iga-aastaste tegevustoetuste kaudu.

5.2 Tegevusraamistik

Eesti spordipoliitika arengusuundi määravaks põhidokumentiks on Riigikogu otsus 18.02.2015 „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“, mille põhimõtted on aluseks kõikide spordivaldkonna arengudokumentide koostamisel. Selle dokumendi kohaselt on Eesti spordi prioriteetsed arengusuunad:

- valdav osa elanikest liigub ja spordib;
- liikumine ja sport on tugeva organisatsiooniga oluline majandusharu ning tööandja;
- liikumine ja sport on vaimsuse, sidususe ja positiivsete väärtushinnangute kandja;
- Eesti on rahvusvahelisel tasemel tulemuslikult ja väärikalt esindatud.

Sport on kajastatud riiklikest dokumentidest ka „Valga maakonna arengustrateegias“:

P 5.2 Spordielu aktiveerimine ja mitmekesistamine. Spordivaldkonna personali motiveerimine.

- Spordiinfo kogumine ja parem esitus, ühtne spordikalender maakonnas,
- Spordialade tutvustamine haridusasutustes,
- Tippportlaste kaasamine spordivõistlustel,
- Treenerite täiendkoolituse korraldamine,
- Järjepidev võistluste korraldamine,
- Harrastusspordi tingimuste parandamine (terviserajad, atraktiivsed spordivõistlused jm)
- Tervisespordikeskuste arendamine,
- Tehvandi ja Kääriku spordikeskuste edasiarendamine
- Ekstreemspordi väljakute arendamine.

5.3 SWOT analüüs

Tugevused:

- Tippspordi arendamine toimub riiklike investeeringutega,
- spordiga seotud tegevused moodustavad olulise osa Otepää majandusest,
- olemas on suur valik erineva tasemega spordibaase ja toetav infrastruktuur (hotellid, söögikohad, spordirajad ja - rajatised),
- Otepää maine suusaspordikeskusena,
- looduslikud ja kliimaatilised eeldused,
- treenerite ja treeningklubide olemasolu.

Nõrkused:

- Noorsoosporti infrastruktuur on kohati halvas seisukorras,
- kohalikud spordisünnimused jäävad tippspordiürituste varju, samuti on vähe nähtaval kohalikud sportlased,
- treenerid on alarahastatud, spordialade tase on kõikuv,
- palju nõrku klubisid, killustatud rahastamine,
- kindla kohaliku spordipoliitika puudumine,
- puudub valla spordiobjektide kaardistus ja arendamise kava,
- valla poolse sporditegevuse koordineerimise vähesus (näiteks tunniplaanide ja saaliaegade ühitamisel),
- kasutuskoormus on spordisaalide (spordihoone, Kääriku) vahel ebaühtlaselt jaotunud.

Võimalused:

- Kergliikluste arendamine riiklikul rahastamisel,
- koostöö riigi ja omavalitsuse vahel spordiobjektide kasutamiseks,
- struktuurifondide rahastamine spordi- ja turismiobjektide väljakujundamisel.

Ohud:

- Laste arvu vähenemine,
- väljaarendatud infrastruktuur leiab vähest rakendamist,
- konkureerivate spordikeskuste väljaarendamine lähipiirkondades (nii Eestis kui ka väljaspool),
- ei jätku ressursse olemasoleva sporditaristu hooldamiseks ja arendamiseks.
-

5.4 Eesmärgid ja tegevused

- 1. Otepää spordi infrastruktuur vastab kõigi sihtrühmade (kohalikud elanikud ja noored, turistid, harrastussportlased, tippportlased) vajadustele, võimaldab igal tasemel spordialade harrastamist aastaringi.**

Tegevused:

- Apteekrimäe kompleksi kujundamine noorte, seniorite ja harrastajate

- spordi keskuseks – hüppemägede ja slaalominõlvade korrastamine ja rekonstrueerimine, teenindava infrastruktuuri ja puhkevõimaluste väljaarendamine, matka- ja suusaradade väljaarendamine ja tähistamine,
- kergliiklusteede võrgustiku arendamine,
 - mootorsaaniradade kujundamine kõigi osapoolte (teenusepakkujad, spordirajatiste valdajad, maaomanikud, harrastajad) huve silmas pidades,
 - Tehvandi ja Kääriku spordikomplekside kujundamine rahvusvaheliste tippspordikeskustena,
 - avalike spordiväljakute ja terviseradade, olemasoleva sporditaristu korrashoid ja parendamine (viidad, valgustus, remont, avalikud tualetid jmt),
 - spordiobjektide arengukava koostamine,
 - uute matka- ja terviseradade loomine.

2. Sporditegevus vallas on korraldatud spordiklubide, spordiobjektide valdajate ja vallavalitsuse koostöös.

Tegevused:

- Regulaarselt toimiva koostöökogu loomine Otepää spordielu korraldamiseks,
- spordiiinfrastruktuuri efektiivse kasutuse korraldamine (seire, reklaam, ajakavad, hinnastamine),
- regulaarsete oma elanikele suunatud spordivõistluste laiendamine, korraldamine koostöös naabervaldadega. Võistlused toimuvad rattakrossis, jooksukrossis, discgolfis, orienteerumises, jalgpallis, kergejõustikus, suusatamises, korv- ja võrkpallis.

3. Võtmealade arendamine on rahaliselt tagatud.

Tegevused:

- Võtmealade treenerite motiveerimine,
- teavitustöö sportimisvõimalustest.

5.5 Mõõdikud

- Rahulolu Otepää kui spordi-, turismi- ja puhkekeskusega – algtase 76,2% (rahul või pigem rahul), sihttase taseme säilitamine (rahul või pigem rahul). Mõõtmismeetod: rahuloluküsitlus.
- Valla poolt toetatavate suurürituste arvu säilitamine suurürituste arvu suurendamise juures – keskmiselt 8 toetatavat suurt spordiüritust aastas. Mõõtmismeetod: seire eelarve planeerimise käigus.
- Välirajatiste kasutajate arv. Mõõtmismeetod: seire. Arvväärtused kinnitatakse aastal 2016.

6. SOTSIAALHOOLEKANNE JA TERVISHOID

6.1 Olemasoleva olukorra kirjeldus

Sotsiaalhoolekande korraldamine Otepää vallas on vallavalitsuse sotsiaalteenistuse kohustuseks. Teenistuse koosseisu kuulub kuus töötajat: osakonna juhataja, lastekaitespetsialist, sotsiaaltööspsialist, 2 koduhooldustöötajat ja tegelusspetsialist. Sotsiaalhoolekande instrumendid Otepääl on nii rahalised toetused kui ka hoolekandeteenused. Vastavalt sihtrühmadele on toetused ja teenused järgmised:

- laste- ja peretöö valdkonnas lastekaitse ja eestkoste korraldamine, hooldusperede leidmine, nõustamine (erivajadustega laste nõustamine, seksuaalnõustamine, psühholoogiline nõustamine kooli psühholoogi poolt), lasteaiatoidu toetamine (vajadusel kaetakse majanduslikult raskemas seisus olevate lasteaiaste toidukulud), koolibussi teenuse või tasuta ühistranspordi korraldamine (koolibuss, osadele õpilastele tasuta sõit tavabussiliinidel), riigi poolt rahastatava lapsehoiuteenus korraldamine puuetega lastele, sotsiaalkorterid (hetkel 7), mida pakutakse ilma elamispinnata inimestele, esmajärjekorras lastega peredele, sünnitoetus, esmakordselt koolimineva lapse toetus, koolilõpetaja toetus, haridustoetus (vabariiklikel olümpiaadidel ja konkurssidel eduka esinemise puhul), ühekordne toetus prillide ostmiseks kuni 19-aastasele Otepää valla elanikule, noortelaagris osalemise toetus majanduslikult vähekindlustatud perede lastele, ravi- ja rehabilitatsioonivahendite soetamise toetamine (suhkruhaigete testribad, ravimid, arsti juures käimine).
- Multiprobleemsetele isikutele sotsiaaleluruumide pakkumine, nõustamine ja kriisiabi, toiduabi, toimetulekutoetus, ühekordsed toetused õnnetusjuhtumi või kriisiolukorra tagajärgede likvideerimiseks, ravi- ja rehabilitatsioonivahendite muretsemiseks, küttepuude ostmiseks jm.
- Puuetega inimestele hooldekoduteenus, transporditeenus, isikliku abistaja teenus, tööleasumise toetamine, nõustamine, ühistegevus, puudega inimeste toetus, puudega inimese eluruumide kohandamise toetus, hooldajatoetus, puudega lapse hooldaja toetus, ravi- ja rehabilitatsioonivahendite ostmise toetus, muud erakorralised toetused.
- Eakatele abi, hooldekoduteenus, sotsiaaltranspordi teenus (koostöös Otepää Tervisekeskusega), koduhooldusteenus, abistamine asjaajamisel, pereliikmete nõustamine, eakatele suunatud vaba-aja tegevuste toetamine, hooldajatoetus, toetus küttepuude ostmiseks, toetus ravi- ja rehabilitatsioonivahendite ostmiseks.

Toetuste saajaid 2014. aastal oli järgmiselt:

- sünnitoetus 42,
- ranitsatoetus 33,
- põhikooli lõpp 40,
- gümnaasiumi lõpp 19,
- puudega lapsed 19,
- töövõimetuspensionär 308,
- puudega eakad 457,
- eakad toetusesaajad (65+) 873,
- puudega tööealised 204,
- vanaduspensionärid 957.

Suurim hoolekandeesutus vallas on SA Otepää Tervisekeskus. Hooldekodusse on paigutatud 20 vanurit, kelle kohamaksumuse tasumisel osaleb vald. Sotsiaalhoolekandelase tööga tegelevad veel ka Otepää Naisselts, Otepää Invaühing, EEKBKL Otepää Palveränduri kogudus, EELK Otepää Maarja kogudus. Kodanikuühenduste osalus sotsiaalhoolekandes (eriti toiduabi ja riiete jagamisel) on aasta-aastalt tõusnud. Sotsiaalhoolekandeteenuste osutamisel Otepää valla vanuritele on partneriteks SA Otepää Tervisekeskus ja MTÜ Hellenurme Mõis.

Hoolekannet vajavate isikute arv kasvab iga aastaga nii koduhooldust vajavate patsientide kui ka hooldekodu teenuste vajajate osas. Mõlema teenuse pakkumisel on olemasolevad teenusepakkujad saavutanud maksimumi ehk hooldusaluste arvu suurendamine ilma tugistruktuuride arendamiseta ei ole mõeldav. Hoolekandeteenuse pakkujatele on suureks väljakutseks erivajadustega täiskasvanute hooldamine ning puuetega noortega tegelemine. Järgnevas tabelis on esitatud prognoos sotsiaalhoolekande teenuste vajaduse kohta Otepää vallas aastani 2018. Prognoos põhineb vallavalitsuse sotsiaalvaldkonna töötajate hinnangul.

Tabel 1. Sotsiaalhoolekande teenuste olemasolu ja vajaduse prognoos

Teenus	2015*	2016	2017	2018
Tugiisiku teenus	6	25	35	50
Isikliku abistaja teenus	0	10	12	15
Lapsevanemaks olemise koolitus	-	40	50	60
Võlanõustamise teenus	10	50	70	80
Perelepituse teenus	2	15	20	20
Psühholoogi teenus	10	50	60	60
Koduhooldustöötaja teenus	23	30	40	50
Päevahoid dementsele eakale	-	6	8	10
Intervallhooldus puudega täisealisele	-	15	20	20
Asendushooldus	1	20	25	30
Lapsehoiuteenus	4	30	40	40
Intervallhooldus puudega lastele	-	10	15	20
Tasandusrühm	-	10	10	15
Sobitusrühm	-	10	15	20
Transporditeenus (tervisekeskus)	50	60	70	80
Sotsiaaleluruumid	20	30	40	50
Toetatud elamine	2	10	15	20
Igapäevaeltu toetamine	8	10	15	20

* hetkeseis

Tervishoiuasutustest on vallas SA Otepää Tervisekeskus, mis on moodustatud endise Otepää haigla, polikliiniku ja Otepää Päevakeskus-Hooldekodu baasil, mille juures rendib ruume ka perearstikeskus ning kiire- ja vältimatu abi punkt. Haigekassa poolt on finantseeritud 8 voodikohta 18-st võimalikust. Vallas tegutseb 3 perearsti. Tervisekeskuse teeninduspiirkonna moodustavad peale Otepää valla ka Palupera, Sangaste, Puka ja Valgjärve vald. Tegevusloa alusel on lisaks hooldusravile SA-l Otepää Tervisekeskus võimalik pakkuda veel ambulatoorseid günekoloogiasteenuseid, radioloogiateenuseid, laboriteenuseid, ambulatoorseid üldkirurgiateenuseid, hambaraviteenuseid, ambulatoorset taastusravi, füsiatriateenuseid, kooli tervishoiu ja koduõenduse teenuseid. Tervisekeskuse koostööpartneriteks on SA Tartu Kiirabi ning tehakse koostööd ka Lõuna-Eesti Hooldekeskusega (MTÜ Hellenurme Mõis), AS Valga Haiglaga ja SA Tartu Ülikooli Kliinikumiga, mis on piirkonna regionaalhaiglaks. Lisaks valla hallatavate asutuste poolt pakutavatele teenustele, arendatakse ja pakutakse erivajadustega laste taastusravi ja arendustegevusega seotud teenuseid.

6.2 Tegevusraamistik

Riiklikul tasemel on olulisimad arengudokumendid sotsiaal- ja tervishoiu valdkonnas „Sotsiaalse turvalisuse, kaasatuse ja võrdsete võimaluste arengukava 2016-2023“, „Laste ja perede arengukava 2012 – 2020“ ning „Rahvastiku tervise arengukava 2009 – 2020“. Valdkonda puudutab ka konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ ja struktuurifondide rakenduskava.

Sotsiaalse turvalisuse arengukava seab eesmärkideks sotsiaalkindlustusskeemide ajakohasuse, sotsiaaltoetuste ja teenuste süsteemi integreerituse, hoolekandesüsteemi kvaliteedi ja kättesaadavuse, naiste ja meeste võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutuse, ühiskonna sallivuse.

Laste ja perede arengukava seab eesmärkideks ühiskonna jätkusuutlikkust toetava perepoliitika, toe pakkumise vanematele laste kasvatamisel ja tuleviku kindlustamisel, lapse õiguste ja turvalisuse tagamise, perele kindlustunnet pakkuva toetussüsteemi ning meeste ja naiste võrdsed õigused igapäevaelus.

Rahvastiku tervise arengukava üldeesmärgiks on rahva tervise paranemine (keskmise eluea kasv 75 eluaastani aastaks 2020). Prioriteedid selle saavutamisel on sotsiaalne sidusus ja võrdsed võimalused, laste ja noorte turvaline areng, tervislik elu-, töö- ja õpikeskkond, tervislik eluviis ja tervishoiusüsteemi areng.

Struktuurifondide rakenduskava on suunatud majanduse konkurentsivõime ja tööhõive kasvule. Seal on prioriteetide hulgas sotsiaal ja tervishoiu valdkondi puudutavalt prioriteet 2 – sotsiaalse kaasatuse suurendamine ja prioriteet 3 - Tööturule juurdepääsu parandamine ja tööturult väljalangemise ennetamine. Konkreetsed meetmed on järgmised:

- lapsehoiu ja puudega laste hoolekandeteenuste arendamine hoolduskoormuse vähendamiseks (hoiuteenuste ja tugiteenuste arendamine, lastehoiuteenuste arendamine),
- tööturul osalemist toetavad hoolekandeteenused,

- alkoholi liigtarvitamise, sh alkoholisõltuvuse, ennetuse, varajase avastamise ning nõustamis- ja raviteenuse arendamine ja rakendamine,
- kättesaadavate ja kvaliteetsete tervishoiuteenuste tagamine tööhõives püsimise ja hõivesse naasmise suurendamiseks (sh esmatasandi tervisekeskuste arendamine),
- hoolekande taristu arendamine, keskkonna kohandamine puuetega inimeste vajadustele vastavaks,
- võimaluste loomine Eestis elavate ning ühiskonda vähelõimunud püsielanike aktiivse hõive ja ühiskondliku aktiivsuse suurendamiseks ja uussisserändajate kohanemise ja hilisema lõimumise toetamiseks,
- noorte tööhõivevalmiduse toetamine ning vaesuse mõju vähendamine noorsootöö teenuste kättesaadavuse kaudu,
- töövõime toetamise skeemi loomine ja juurutamine,
- tööturuteenused tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks.

6.3 SWOT analüüs

Tugevused:

- Olemas on põhilised teenused ja tugiteenused lastele hariduse saamiseks lasteaiast gümnaasiumi lõpuni (sh erinevad majanduslikud toetused valla poolt),
- toimiv toetuste maksmise süsteem ja igapäevaelu toetamise süsteem,
- madal tööpuuduse tase,
- nõustamisteenuste olemasolu erinevate probleemide puhul ja erineval tasemel (vallavalitsuse spetsialistid, perearstid, OÜ Otepää Rehabilitatsioonikeskus),
- hea ligipääs esmatasandi arstiabile ja hooldusravile,
- tagatud koduõendusteenus ja koduhooldusteenus,
- erihoolekandeteenuste (igapäevaelu toetamise ja toetatud elamise teenus) kättesaadavus.

Nõrkused:

- Lastehoiuteenuste puudumine,
- suur erivajadustega isikute osakaal valla elanikkonnast,
- puudub täpne ülevaade erinevate probleemidega inimeste vajadustest ja viisidest abi osutamiseks - olukord muutub pidevalt,
- tervisekeskuse majanduslikud võimalused ei vasta tegelikele vajadustele – koormust suurendab (spordi)turistide ambulatoorse ravi vajadus,
- eakate jaoks ei ole kättesaadavad teenused kõigi raskemate igapäevatoode tegemiseks,
- puudub eakate päevakeskus,
- puudub transpordihüvitiste määramise kord,
- hooldekodu kohtade vähesus,
- sotsiaaleluruumide vähesus,

- tööpakkumiste mittevastavus noorte haridustasemele,
- tööpakkumiste hooajalisus.

Võimalused:

- Koostöö eraettevõtete ja kodanikuühendustega hoolekande- ja nõustamisteenuste osutamiseks, sotsiaalne ettevõtetus,
- Euroopa Liidu toetused tervisekeskuse arendamiseks,
- IT-vahendite parem kasutamine vajaduste kaardistamisel,
- naaberomavalitsuste kaasamine tervisekeskuse kujundamisse,
- spordimeditsiini teenuste arendamine.

Ohud:

- Sotsiaalhoolekande teenuste kvaliteedinõuete kasv ilma riigipoolse toe suurenemiseta,
- abivajajate hulga kasv,
- sotsiaaltöötajate ja meditsiinilise personali nappus,
- tööandjate vähene huvi ja võimekus toetatud töökohtade loomisel.

5.4 Eesmärgid ja tegevused

1. Toetused järgivad tegelikke vajadusi ning nende kasutamine on abivajajatele võimalikult mugav.

Tegevused:

- Abivajaduste seire ja kaardistamine, kaardistuse jooksev uuendamine,
- tervikliku toetussüsteemi kujundamine (koostöö riigi, omavalitsuse ja III sektori vahel) – ühekordsed toetused (sünnitoetus, kooliminekutoetus, koolilõpetamise toetus jm) ning pidevad toetused (toiduabi, sotsiaalteenused, hooldusteenused jm),
- valla teenuskeskuse loomine eri organisatsioonide koostöös,
- vabatahtlike tugiisikute kaasamine,
- olemasolevate võimaluste efektiivsem kasutamine (kodanikuühenduste pakutavad teenused, vabad ruumid),
- sotsiaaleluruumide renoveerimine, uute soetamine,
- sotsiaalpartnerluse ümarlaua kokkukutsumine,
- üldhooldekodu renoveerimine,
- uute hooldekodu kohtade loomine tervisekeskusesse.

2. Eakad ja erivajadustega inimesed on kaasatud kogukonna igapäevasesse ellu nende huvidele ja võimalustele vastavalt.

Tegevused:

- Eakate ja erivajadustega inimeste päevakeskuse rajamine (investeering tervisekeskusesse),

- eakate ja erivajadustega inimeste klubilise tegevuse toetamine, kaasamine valla suurematesse üritustesse.

3. Tagatud on turvaline keskkond kõigi laste ja noorte arenguks.

Tegevused:

- Lastehoiuteenuse arendamine koostöös eraettevõtete või mittetulundusühingutega,
- kasu- ja tugiperede toetussüsteemi ning perenõustamisteenuste käivitamine,
- toimetulekuraskustega perede toetamine.

4. Tööturult kõrvale jäänud või vähese konkurentsivõimega noorte ja täiskasvanute tööturul hakkamasaamine on paranenud.

Tegevused:

- Toetatud töökohade loomine,
- praktikatoetuste maksmine tööturule sisenevatele noortele,
- täiskasvanute ümberõppe toetamine,
- pikaajaliste töötute tööturule tagasi toomisele suunatud teenuste arendamine (koostöös töötukassaga),
- kutseõppe võimaluste pakkumine põhikoolis ja gümnaasiumis,
- Töötukassa korrapärase vastuvõtu korraldamine Otepää linnas.

5. Välja on kujundatud moodne, nii esmatasandi tervishoiuteenuseid kui ka hoolekandeteenuseid pakkuv Otepää ja naabervaldasid teenindav Otepää Tervisekeskus.

Tegevused:

- Otepää Tervisekeskuse uue hoone ehitamine,
- spordimeditsiiniteenuste arendamine,
- erakorralise meditsiini teenuste arendamine tervisekeskuses.

6. Otepäälased väärtustavad terveid eluviise.

Tegevused:

- Elanikele suunatud tervisealaste koolituste, tervisepäevade jm tervisedenduslike projektide toetamine,
- tervisedendusala teavitust valla kodulehekülje kaudu, e-materjalide koostamine,
- tervise ja sotsiaalvaldkonna töötajate tunnustamine, samuti neile toe pakkumine (töönõustamine, e-teenuste abi, supervisioon).

6.5 Mõõdikud

- Rahulolu kohaliku tervishoiuteenustega – algtase 37,7% (rahul või pigem rahul), sihttase 50% (rahul või pigem rahul). Mõõtmismeetod: rahuloluküsitlus.
- Rahulolu sotsiaalteenustega – algtase 18% (rahul või pigem rahul), sihttase 50% (rahul või pigem rahul). Mõõtmismeetod: rahuloluküsitlus. Taseme saavutamine eeldab suuri jõupingutusi valla ja riigi koostöös.
- Toimetulekutoetust saavate inimeste arv on vähenenud 10% - algtase 32, sihttase 29.
- Vallaelanikele pakutakse 18 erinevat sotsiaalteenust, algtase 12.
- Tervishoiu- ja sotsiaalteenuseid pakutakse kaasaegsel tasemel keskustes – tervisekeskus, hooldekodu, päevakeskus.

7. KESKKOND JA INFRASTRUKTUUR

7.1 Olemasoleva olukorra kirjeldus

Otepää on üks kõrgeima asukohaga valdasid Eestis. Omapärase ja väärtusliku maastiku kaitseks on loodud suuremat osa valda hõlmav riiklik maastikukaitseala Otepää looduspark, mille pindala on 22 430 hektart ning mis on oluline maakasutuse piiraja ja suunaja Otepää valla territooriumil. Otepää looduspargi valitseja on Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regioon.

Otepää looduspark moodustati Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega 1957. aastal Pühajärve, Väikese Munamäe ja Tedremäe maastikuliste keelualadena ning reorganiseeriti 1979. aasta määrusega Otepää maastikukaitsealaks.

Otepää valla üldplaneering on kehtestatud 2013. aastal. Planeering tugineb piirkonna looduslikele, kultuurilistele, majanduslikele ja sotsiaalsetele nähtustele ja aladele. Planeeringuga tagatakse väärtuste säilimine, kuid samas võimaldatakse väärtuste otstarbekas kasutamine ja vastutustundlik arendamine. Selline lähenemine väärtustab kohaliku elukeskkonda ning identiteeti. Otepää valla keskkonnaväärtustena on esile toodud:

- Otepää väikelinlik miljö,
- Otepää aedlinna miljööväärtuslik ruum
- olemasolev kultuuripärand ja piirkonna ajalooline taust,
- arhitektuurilised väärtused: Otepää Maarja koguduse kirik ja kirikumõis, Otepää Raekoda ja Kultuurikeskus,
- kultuurilis-ajalooline väärtus: pastoraadihoone,
- Pühajärve, Arula, Pilkuse mõisakohad ning Kastolatsi ja Ilmjärve kirik ja kalmistu,
- muinsuskaitsealane väärtus: Linnamägi ja piiskopilossi varemed, vana kalmistu,
- põlised asustuselad ja autentselt säilinud taluhooned: Poslovitsa, Saare, Lõhmuse talud,
- pargialad,
- hästi säilinud ajalooline asustus ja maakasutusstruktuur,
- säilinud hajakülad,
- maastikku järgivad ajaloolised külateed,
- puhas ja kaunis looduskeskkond,
- vaheldusrikas künklik maastik (rekreatiivne ja esteetiline väärtus),
- metsatüüpide rikas mets (looduslik mitmekesisus),
- järved, jõed, ürgorud,
- loodus- ja muinsuskaitsealised üksikobjektid,
- atraktiivne turismi ja puhkemaastik,
- väljaarendatud puhkealad, maastikud, rannad, suusa-, jalgratta- ja matkarajad, liikumisrajad.

Otepää valla teedevõrk on sama tihedusega kui teistes Kagu-Eesti valdades. Valla teede kvaliteedinäitaja on kõvakattega teede osakaal üldises teedevõrgustikus, selles osas Otepää vald kahjuks silma ei paista. Otepää linnas on 55 tänavat kogupikkusega 21 km ja sellest on kruusaga

kaetud tänavaid 4 km ehk 19%. Otepää valla teede (ilma linnata) pikkus on 122 km, millest asfaldi ainult 1,8 km ehk 1,5%. Kergliiklusteid on kokku 17 km, erateid 183 km ja metsateid 40 km.

Otepää valda läbivateks olulisemateks maanteedeks on riigimaanteedest Tatra – Otepää – Sangaste ja Rõngu – Otepää – Kanepi tugimaanteed. Aktiivselt on tegeletud kergliiklusteede rajamisega. Valminud on rattateed suundadel Otepää-Kääriku, Otepää-Kannistiku ja Otepää-Pedajamäe.

Ühistranspordist on Otepää vallasiseseks liiniks Otepää-Kääriku suund (tasuta transport). Otepäält on võimalik liikuda otseühendusega Tartu, Valka, Tõrva, Elva, Antsla ja Tallinna. Muudesse keskustesse sõiduks tuleb kasutada ümberistumist.

Veemajanduse ja kanalisatsiooni arengut vallas reguleerib „Otepää valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukava“. Kava on koostanud AS Infragate perioodiks 2015 – 2027 (käesoleva arengukava koostamise ajal on see veel kinnitamata). Otepää Vallavolikogu 20.12.2001 otsusega nr 77 alusel on Otepää vallas vee-ettevõtteks määratud AS Otepää Veevärk. Otepää Veevärgis töötab 17 töötajat. Juhtkond koosneb kolmest nõukogu liikmest ning juhatuses on üks liige. Kontoris töötab klienditeenindaja-asjaajaja ning koristaja. Vee- ja kanalisatsiooni osakonnas 7 töötajat ning soojamajanduses 6 töötajat. Vana-Otepää külas vee-ettevõtte puudub, süsteemi haldajateks on Otepää vald ja OÜ Otepää Oskar ning puurkaevpumpla haldajaks OÜ Otepää Lihatoöstus Edgar. Otepää vallas saadakse ühisveevarustuseks kasutatav vesi põhjaveest. Ühisveevarustuse puurkaevpumpjad on olemas Sihva (1 tk), Pühajärve-Kannistiku (1 tk), Vana-Otepää (1tk) külades ja Otepää linnas (ka Otepää külas, 3 tk). Otepää valla ühisveevarustuse ulatus ja liitunud elanike arv on esitatud alljärgnevas tabelis 2. Otepää valla ühisveevärgi torustikud on valdavalt osas uued. Vanad torustikud paiknevad Vana-Otepää külas ning väheses osas ka Otepää linnas.

Tabel 2. Ühisveevärgi teenusega varustatud elanikkond Otepää vallas

Asula	Elanikkond	Ühisveevärgiga liitunud elanikkond	Varustatud ühisveevärgi teenusega, %
Otepää	2047	2402 (sh	103
Otepää küla	290	sisseregistreerimata elanikud)	
Pühajärve küla	185	86	47
Sihva küla	357	189	53
Vana-Otepää küla	143	43	30

Ühiskanalisatsioonisüsteem on olemas Otepää linnas, Sihva, Pühajärve-Kannistiku ja Otepää külas (Alajaama, Keskuse, Kirikumõis), vee-ettevõtteks AS Otepää Veevärk. Lisaks on ühiskanalisatsioon olemas Vana-Otepää külas, seadmete ja torustike haldajateks on Otepää Vallavalitsus ja OÜ Otepää Oskar ning OÜ Otepää Lihatoöstus Edgar. Põhiline probleem ühiskanalisatsioonisüsteemis on torustike amortiseerumine või süsteemi puudumine üldse, reoveepuhastite amortiseerumine ning torustike ja seadmete halb ehituskvaliteet. Elanikud, kellel puudub ühiskanalisatsioonisüsteemi

kasutamise võimalus, juhivad oma reovee kogumis- ja imbkaevudesse või otse loodusesse.

Tabel 3. Kanalisatsiooniteenusega varustatud elanikkond Otepää vallas

Asula	Elanikkond	Kanalisatsiooniteenusega liitunud elanikkond	Varustatud kanalisatsiooniteenusega, %
Otepää	2047	2036	99
Otepää küla	290	273	94
Pühajärve küla	185	86	47
Sihva küla	357	174	49
Vana-Otepää küla	143	43	30

Soojamajanduse arendamiseks on koostatud arengudokument „Otepää valla soojamajanduse arengu kava 2013 - 2020“, mis on käesoleva arengukava koostamise ajal uuendamisel. Töö teostajaks on Tartu Regiooni Energiaagentuur.

Otepää linnas on kehtestatud kaks kaugkütte piirkonda. Kaugküttepiirkond nr 1 hõlmab põhiliselt kesklinna ja seal asuvaid kortermaju ning mõningaid ettevõtteid, mida teenindab Linna katlamaja. Katlamajast väljuvad kolm põhimagistraali kütteevee ja tarbevee edastamiseks tarbijateni. 1. magistraaltrass varustab sooja- ja kütteeveega Kopli 8 kuni 12 ja Hariduse 1 kortermaju, Kopli 14 ja 16 eramaju ning Otepää Gümnaasiumi ja Lasteaeda Pähklike. 2. magistraaltrass varustab sooja- ja kütteeveega Kelmiküla elamurajooni, kuhu kuuluvad Munamäe 14 kuni 20 ja Tehvandi 7 korterelamud ning vana sauna hoone. 3. magistraaltrass varustab kütteeveega Kesklinna asutusi ning lisaks veel soojaveega Kopli 1a ja 1b korterelamuid. Linna katlamaja toodab aastas keskmiselt 6000 MWh soojaenergiat. Kaugküttepiirkond nr 2 hõlmab keskuse küla kortermaju ning lasteaeda Võrukael.

Otepää linna soojusmajandusega tegeleb AS Otepää Veevärk. Katlamajade tootmisvõimsuseks on linnas 2,5 MWh ja Otepää külas 1,5 MWh. Kaugküttevõrkude torustike pikkus oli 2015. aasta seisuga 1,2 km kaugküttepiirkonnas nr 1 ja 0,7 km kaugkütte piirkonnas nr 2, neist rekonstrueeritud trasse ei ole. Kütusena kasutatakse peamiselt hakkpuitu, masuuti ainult avariolukordades. Mõlemas kaugküttepiirkonnas on oluliseks probleemiks suured trassikaod (kuni 45%).

Otepää vallas oli 2015. aasta seisuga 75 korterelamut, mille korterite arv on 764 korterit ja suletud netopind 57150 m². Uusi eluruume lisandub linna väga vähe. Põhiliseks elamuehituse piirkonnaks on linnast väljajäävad alad ning soov on rajada elamuid looduskaunite vaadetega piirkondadesse ja veekogude äärde. Paljudel elamuehitajatel on soov rajada oma krundile tiik.

Elamumajanduse arengu üheks põhiliseks mõjutavaks teguriks on Otepää looduspargi kaitse-eeskiri, mis lähtub eelkõige looduskaitsealistest aspektidest, jättes tahaplaanile maaomanike (arendajate) soovid. Otepää vald on peamiselt oma elamuarenduselt populaarne paik teise kodu rajamiseks.

Otepää vallas reguleerib jäätmemajandust 2012. aastal vastu võetud dokument „Otepää valla jäätmehoolduseeskiri“. Eeskiri kehtestab üldnõuded jäätmehooldusele – sorteerimine, nõuded mahutitele, jäätmevedu, jäätmete

kogumine, biolagunevad jäätmed, metallijäätmed, loomsed jäätmed, ohtlikud jäätmed, ehitus- ja lammutusjäätmed, pakendid, tervishoiu- ja veterinaarteenuse osutaja jäätmed jm. Ohtlikke jäätmeid saab viia vastuvõtupunkti Otepää turuplatsil. Sinna saab eraisik tasuta ära anda patareisid, akusid, elavhõbedalampe, värvi- ja lahustijäätmeid, aegunud ravimeid, putukamürke, vanu telereid jms. Alates 1.veebruarist 2014 on avatud Otepää jäätmejaam Kastolatsi teel. Jäätmejaama opereerib AS Eesti Keskonnameenused AS. Jäätmejaamas võetakse elanikelt ja ettevõtetelt vastu taaskasutatavaid sekundaarseid jäätmeid (plast, kile, paber, papp, segapakend), erinevaid ehitusjäätmeid, suurjäätmeid (mööbel), ohtlikke jäätmeid, biolagunevaid aia- ja haljastusjäätmeid, kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmeid, vanarehve.

7.2 Tegevusraamistik

Elukeskkonna arengudokumentide põhiseisukohad lähtuvad Eesti riiklikust strateegiast „Säästev Eesti 21“. Säästva Eesti strateegia püstitab neli olulisimat arengueesmärki aastani 2030:

1. Eesti kultuuriruumi elujõulisus
2. Inimese heaolu kasv
3. Sotsiaalselt sidus ühiskond
4. Ökoloogiline tasakaal.

Lähtudes nendest eesmärkidest peab Otepää arengukava taotlema olukorda, kus (keskkonna vaates) inimese heaolu kasv ei riku ökoloogilist tasakaalu.

Suurt tähelepanu keskkonna- ja energiasäästlikule majandusele on pööratud struktuurifondide rakenduskavas aastateks 2014 – 2020. Eesmärkideks on seatud:

- Energiatõhususe saavutamine elamumajanduses (korterelamute rekonstrueerimise toetamine, liginullenergiahoone ehitusprojektide koostamise toetamine),
- efektiivne soojusenergia tootmine ja ülekanne (kaugküttekatelde renoveerimine ja kütuse vahetus, amortiseerunud ja ebaefektiivse soojustorustiku renoveerimine, soojusmajanduse arengukava koostamine, vajadusel lokaalsete kütelahenduste ehitamine kaugkütelahenduse asemel),
- energiasäästu ja taastuvenergia osakaalu suurendamine (tänavavalgustuse taristu renoveerimine),
- alternatiivsete kütuste kasutuselevõtu suurendamine transpordis (biometaani tootmise ja transpordisektoris tarbimise toetamine),

- veemajanduse taristu arendamine (ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteemide, sh joogiveepuhastite ja reoveepuhastite ehitamine ja rekonstrueerimine ühisveevärgikes ja reoveekogumisaladel),
- saastunud alade ja veekogude korrastamine (vanade A-kategooria jäätmehooldlate korrastamine, saastunud alade ja maastikupilti risustavate ohtlike ehitiste likvideerimine ning ohtlike ainetega saastunud veekogude ja nende kaldalade korrastamine, kuivendatud, ammendatud ja hüljatud turbaalade korrastamine),
- kaitsealuste liikide ja elupaikade säilitamine ning taastamine (kaitstavate elupaikade taastamine, pool-looduslike koosluste hooldamiseks vajaminevad investeeringud, kaitsealade infrastruktuuri arendamine, kaitsealade külastuskorralduse infrastruktuuri rekonstrueerimine, kaitstavate maastikeväärtuste taastamine, ex-situ liigikaitsega seotud investeeringud, kaitstavate liikide ja elupaikade inventuurid ja andmehõive, vooluveekogude tervendamine),

„Valga maakonna arengustrateegias“ on keskkonna ja infrastruktuuri valdkonnaga seotud eesmärgid 9 ja 10.

Eesmärk 9: Transpordiühendused maakonna siseselt ja üle piiride on kiired ning neid kasutatakse rohkem. Alaeesmärgid:

- Kiirete, mugavate ja turvaliste ühenduste loomine keskustega (kodu-kool-töö). Ühistranspordi kasutatavuse suurendamine.
- Kiirete ja mugavate maismaaühenduste loomine lähimate suuremate keskustega (Riia, Tallinn, Peterburi). Ühtse üleriikliku piletimüügi süsteemi laiendamine maakonda.
- Kergliiklusteede võrgustiku väljaarendamine ohutuks liiklemiseks ja teenuste parema kättesaadavuse tagamiseks.

Eesmärk 10: Energia- ja loodusressursside säästlikum kasutamine ja alternatiivenergia lahenduste juurutamine.

Alaeesmärgid:

- Energiasäästlikumate hoonete ehitamine ja nende hooldamine.
- Alternatiivenergia laialdasem kasutamine.
- Loodusressursside säästlikum kasutamine maakonnas.

7.3 SWOT analüüs

Tugevused:

- Supelrandade vesi vastab nõuetele,
- jäätmete (ka ohtlike jäätmete) vedu on korraldatud ja toimib,
- kõik põhilised kommunikatsioonid on olemas – teedevõrk, bussiliinid, andmeside, veevõrk ja soojatranssid tiheasustusega piirkondades,
- korraldatud ning reguleeritud on loodushoid ja järelevalve.

Nõrkused:

- Veekogude (Neitsijärv, Pühajärv jt) eutrofeerumine,
- avalikus kasutuses olevate supelrandade vähesus,
- kohati korraldatud jäätmeveo põhimõtete eiramine (prügivedu metsa alla, avalike konteinerite koormamine olmeprahiga),
- korrastamata linnapilt (kohati prügi, korrastamata hooned, eriilmelised ja kaootiliselt paigutatud reklaamid, kesklinna kaootiline planeering),
- puudus elamispindadest neile, kes Otepääl töötada sooviks,
- puudus parkimisvõimalustest veoautodele ja bussidele,
- puudus parkimisvõimalustest kergliikluste juures,
- lagunevad teed (sh kergliikluste),
- kesised transpordiühendused suuremate keskuste ja naaberomavalitsustega,
- veepuudus pinnaveekaevudes kuumematel suvedel,
- maapiirkondade ebastabiilne elektrivarustus,
- ebaühtlane ja kulukas tänavavalgustus Otepää linnas,
- Otepää soojatrassid on ligikaudu 50% ulatuses amortiseerunud, suured soojakaod.

Võimalused:

- Koostöö ettevõtjatega uute suplemis- ja päevituskohtade rajamisel,
- koostöö Eesti Maaülikooliga veekogude seisukorra hindamiseks ja tegevusplaanide väljatöötamiseks,
- riiklikud ja struktuurifondidest toetatavad programmid infrastruktuuride uuendamiseks (hajaasustuse programm, riiklik teehoiukava, ÜF meetmed „Energiaühenduse saavutamise elumajanduses“, „Efektiivne soojusenergia tootmine ja ülekande“, „Energiasäästu ja taastuvenergia osakaalu suurendamine“, „Veemajanduse taristu arendamine“, kergliikluste rajamise programm) ja keskkonnaprobleemide lahendamiseks (keskkonnaprogramm, ÜF meede „Kaitsealuste liikide ja elupaikade säilitamine ning taastamine“),
- koostöö ettevõtjatega planeeringute menetlemisel,
- koostöö naaberomavalitsuste ja maavalitsusega transpordi korraldamisel.

Ohud:

- Veekogude ökosüsteemide rikkumine, vee reostuse teke põllumajanduse intensiivistumisel,
- ohtlike jäätmete tasuta kokkukorjamine koormab valla eelarvet, kui see toimub laiemast piirkonnast kui Otepää vald,
- vastasseis ärihuvi ja keskkonnanahoiu põhimõtete vahel (planeeringud ei jõua lõpuni, projektitaotluste esitamine on takistatud),
- riigi toetuse vähenemine regioonides infrastruktuuri korrashoiuks.

7.4 Eesmärgid ja tegevused**1. Otepää valla veekogude seisukord vastab loodushoiu nõuetele ja puhkemajanduse vajadustele (järved on puhtad).****Tegevused:**

- Uuringute läbiviimine veekogude seisukorra hindamiseks ja seisukorra

- parandamise ettevalmistamiseks,
- Neitsijärve ja Pühajärve puhastamine,
- ligipääsu tagamine järvedele,
- koostöö ettevõtjatega supluskohtade rajamisel ja hooldamisel.

2. Otepää linna- ja maakeskkond on heakorrastatud.

Tegevused:

- Otepää südalinna atraktiivsemaks muutmine – heakord, puhkealade (Lipuväljak, Linnamäe org, mänguväljakud) korrastamine, kesklinna planeerimine ja kujundamine terviklikuna (linnaarhitekti teenuse kasutamine),
- planeerimisprotsessi lihtsustamine (koostöö looduspargiga, vallavalitsuse volituste suurendamine),
- prügi kogumise süsteemi täiustamine (sh tugevam järelevalve),
- nõukogude aegsete lautade ja tööstushoonete likvideerimine,
- kasutuseta hoonete ja tühjade kruntide korrastamine,
- Pühajärve rannapargi restaureerimine,
- ettevõtjate toetamine töökohti loovate ja toetavate (näit kortermajade ehitus) planeeringute menetlemisel.

3. Teed ja tänavad, samuti ühistranspordiühendused võimaldavad kohalikel elanikel kasutada kõiki vajalikke teenuseid Otepääl, Valgas ja Tartus, samuti Otepääl toimida piirkondliku tõmbekeskusena.

Tegevused:

- Teehoiuvahendite suurendamine,
- valla teehooldekava koostamine,
- ühistranspordi korraldamine koostöös naabervaldadega, pidades silmas elanike igapäevast mobiilsust,
- kergliiklusteede võrgustiku arendamine, samuti parkimiskohtade rajamine nende kasutamise lihtsustamiseks,
- raudteeliiklusele ligipääsu parandamine.

4. Heal tasemel kommunaalteenused on kõigile vallaelanikele kättesaadavad.

Tegevused:

- Puurkaevuveega varustatuse laiendamine,
- reoveealadel veevärgi ja kanalisatsioonisüsteemide arendamine vastavalt ÜVK kavale,
- tuletõrje veevõtukohtade rajamine,
- elektriliinide viimine maakaablitesse,
- Otepää küttevõrgu rekonstrueerimine,
- kiire interneti kättesaadavuse laiendamine (EstWin projekt).

5. Kohalikud ettevõtted, organisatsioonid ja majapidamised kasutavad moodsaid ja säästvaid tehnoloogiaid.

Tegevused:

- Efektivsema tänavavalgustuse sisseadmine (tänavavalgustuse toimimise audit, valgustuse üleviimine LED-lampidele),
- elamute energiasäästlikkuse suurendamine,
- moodsate tehnoloogiate kasutamine (energia, materjalid, põllumajandustooted jm) ettevõtluses ja majapidamistes.

7.5 Mõõdikud

- Rahulolu looduskeskkonna seisundiga – algtase 69,8% (rahul või pigem rahul), sihttase 70% (rahul või pigem rahul). Mõõtmismeetod: rahuloluküsitlus.
- Rahulolu vee- ja kanalisatsiooniteenustega – algtase 38% (rahul või pigem rahul), sihttase 60% (rahul või pigem rahul). Mõõtmismeetod: rahuloluküsitlus.
- Rahulolu teede ja tänavate seisukorraga – algtase 28,2% (rahul või pigem rahul), sihttase 50% (rahul või pigem rahul). Mõõtmismeetod: rahuloluküsitlus.
- Rahulolu vallasiseste liikumisvõimalustega – algtase 16,9% (rahul või pigem rahul), sihttase 50% (rahul või pigem rahul). Mõõtmismeetod: rahuloluküsitlus.
- Suurte infrastruktuuriprojektide läbiviimine – soojamajandus, ÜVK, tänavavalgustus, kergliiklusteed.
- Otepää linnal on kultuuri- ja looduspärandit järgiv arhitektuuriline lahendus. Mõõtmismeetod: eksperthinnang.

8. ETTEVÕTLUS

8.1 Olemasoleva olukorra kirjeldus

Otepää valda on registreeritud kokku 663 juriidilist isikut. Nendest osaühinguid 384, aktsiaseltsi 9, füüsilisest isikust ettevõtjaid 105, mittetulundusühinguid 134, sihtasutusi 7, usaldusühinguid 2 ja täisühinguid 1.

Otepää valda iseloomustab suhteliselt kõrge tööhõive. Ametlikke töötuid oli 1. jaanuari 2015 seisuga 54 (töötuse määr 4%). Teise linna või valda käib igapäevaselt tööle 324 inimest. Otepäele rändab sisse igapäevaselt tööle 366 inimest. Keskmise maksumaksjate arv on jäänud viimastel aastatel 1300 inimese juurde. Statistika arvesse võttes võib teha järelduse, et töökohti on Otepää vallas rohkem kui oma töötajaid. Otepää töötajate keskmine palk on 2015. aasta esimesel poolal 932 eurot, mis on võrreldav Eesti keskmisega ning ca 15% kõrgem maakonna omast.

Väga suur osa ettevõtetest on mikro- ja väikeettevõtted. Suurim tööandja on spooni ja vineeri tootmisettevõtte UPM-Kymmene Otepää AS, kus töötab ca 200 inimest. Plaanitava laienemisega lisandub lähiaastatel kuni 40 uut töökohta. Suurimaks väljaspool registreeritud, aga valla territooriumil tegutsevaks ettevõtteks on Elva Tarbijate Ühistu kahe toidu- ja ühe ehituspoega.

Kõige rohkem tegutseb vallas osaühinguid ja füüsiliselt isikust ettevõtjaid, kelle levinuimateks tegevusaladeks on majutus- ja toitlustus ning turismivaldkond laiemalt. Samuti leidub ettevõtjaid kelle tegevusaladeks on puidu- ja metsatöötlemine, põllumajandussaaduste tootmine, töötlemine ja müük, metalli töötlemine, transportteenused jt. Väljakujunenud ega väljaarendatud tööstusparki vallas ei ole. Vallas tegutsevad ettevõtted on peamiselt tööandjad Otepää valla elanikele.

Valla ettevõtlust iseloomustab suur teenindusettevõtete osakaal (majutus, toitlustamine, kaubandus, aktiivne puhkus jne). Enamik ettevõtteid on orienteeritud turistide teenindamisele või erinevate turismiga seonduvate tugiteenuste osutamisele. Suurim majandusharu (enim ettevõtteid, kes pakuvad sarnaseid teenuseid) on seega turismi- ja puhkemajandus. Turismi- ja puhkemajandust iseloomustab sõltumine mitmetest välistest mõjuritest, mis võivad muuta majandamise keeruliseks. Otepääl on kaks aktiivset turismihooaega – talv ja suvi. Turismimajandus on atraktiivne valdkond, mis laiendab kohalikku turgu ja loob võimaluse käibe ja kasumlikkuse kasvuks.

Otepää vallas asuvad Tehvandi ja Kääriku Spordikeskused. Mõlemat keskust haldab riigi finantseeritav SA Tehvandi Spordikeskus. Tehvandi ja Kääriku spordikeskused on riigi prioriteetsed tippspordi- ja treeningkeskused. Tehvandi Spordikeskus on rahvusvaheliselt tunnustatud spordikeskus, kus on toimunud ja toimub edaspidi palju suurvõistlusi. Suurvõistlused ja -üritused on Otepää

piirkonna ettevõtjate jaoks väga olulised. Tehvandi ja Kääriku Spordikeskused annavad tööd ca 60 inimesele.

Perspektiivikad suunad

Väikeses kohas on väga keeruline leida kvalifitseeritud tööjõudu ning sellest tulenevalt on kõige tõenäolisem siin piirkonnas ka tulevikus domineeriv väikeettevõtlikus. Otepää suurim potentsiaal peitub looduslikes tingimustes. Sellega seoses on ühe suurima potentsiaaliga turismisektor. Spordi ja aktiivse vaba aja piirkonnana on Otepää näinud juba ka aastakümneid riiki, mis on teinud suuri investeeringuid Tehvandi Spordikeskuse arendamiseks ja lähiaastatel läbib uuenduskuuri Kääriku Spordikeskus. Piirkonna ajalooliste turismiobjektide ümber (näiteks Pühajärv) on mitmeid matka- ja jooksuradasid, mida kasutatakse intensiivselt ja hinnatakse kõrgelt. Turismivaldkond on Otepää piirkonnas domineerinud aastakümneid. See valdkond omab siin piirkonnas suurimat potentsiaali ning on kesksel kohal ka tulevikus.

Loodus on miski, millele rõhuda siia õppima meelitamisel või ka tööle asumisel. Tänapäeval on väga populaarseks muutunud võimalus teha kaugtööd. Kaugtöökeskusena on Otepää piirkond väga hea koht. Olemasolevad looduslikud ja tehnilised ressursid võiksid avada Otepäele uusi võimalusi. Näiteks kiudoptiline kaabel, mille abil levib lairiba kiire internetiühendus, pakub võimaluse arendada siin piirkonnas IT valdkonda. Igapäevasele arvutiga tööle, mis on vaimselt kurnav, pakub olemasolev loodusressurss sellele ideaalset tasakaalu. Samuti on sinne keskkond ideaalne loomemajandustegevusteks. See on valdkond, mis põhineb individuaalsel ja kollektiivsel loovusel, oskustel ja andel ning mis on võimeline looma heaolu ja töökohti läbi intellektuaalse omandi loomise ja kasutamise.

Looduslik keskkond võib tähendada ka midagi muud kui ainult vaimse tasakaalu otsimise kohta. Puidu- ja metsatöötlemine on vallas olulisel kohal ka tulevikus. Juba täna tegutsevad puidutöötlejaid paistavad silma innovaatilisusega ning ekspordivõimega. Enda tooteid (kümblustünnid, torusaunad, aiamajad jne) müüakse nii naabervaldadesse kui välisriikidesse.

8.2 Tegevusraamistik

Riiklikul tasandil on olulisim dokument, mis kujundab ettevõtlusvaldkonda, konkurentsivõime programm „Eesti 2020“. Kava esimeseks peaesmärgiks on tõsta tootlikkust hõivatu kohta Euroopa Liidu keskmisega võrreldes 2015. aastaks 73%ni ning 2020. aastaks 80%ni. Teiseks peaesmärgiks on tõsta tööhõive määra 20-64 aastaste seas 2015. aastaks 72%ni ning 2020. aastaks 76%ni.

Ettevõtluse valdkonnas nähakse ette tõsta teadus- ja arendustegevuse investeeringute taset 2015. aastaks 2%ni ning 2020. aastaks 3%ni SKPst (hetkeseis 1,74%), suurendada Eesti ekspordi osatähtsust maailma kaubanduses

2015. aastaks 0,1%ni ja 2020. aastaks 0,110%ni (hetkeseis on 0,096%), aeglustada tööjõukulude kasvu võrdluses tootlikkuse kasvuga.

Tööhõive valdkonnas soovitakse vähendada pikaajalise töötuse määra 3,8%lt 2,5%ni ja noorte töötuse määra 18,7%lt 10%ni.

Struktuurifondide rakenduskava on tervikuna suunatud „Eesti 2020“ eesmärkide täitmisele. Otseselt ettevõtluse valdkonda puudutavad meetmed ettevõtete arendus- ja eksporditegevustele kaasaaitamiseks ning juhtimisvõimekuse tõstmiseks, ettevõtlikkuse kasvatamiseks, ettevõtluse kasvu soodustamiseks, ettevõtluskeskkonna arendamiseks, kapitali- ja krediidikindlustuse kättesaadavuse parandamiseks, loomemajanduse arendamiseks, piirkondade konkurentsivõime tõstmiseks.

Omaette toetusmeetmed on ette nähtud „Maaelu arengukavas 2014 – 2020“. Prioriteetideks on:

- teadmussirde ja innovatsiooni parandamine põllumajandus- ja metsandussektoris ning maapiirkondades,
- põllumajandusettevõtete elujõulisuse ja kõigi põllumajandusvormide konkurentsivõime parandamine kõigis piirkondades ning uuenduslike põllumajandustehnoloogiate ja metsade säästva majandamise edendamine,
- toiduahela korraldamise, sealhulgas põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise, loomade heaolu ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses,
- põllumajanduse ja metsandusega seotud ökosüsteemide ennistamine, säilitamine ja parandamine,
- ressursitõhususe edendamine ning vähese CO₂ heitega ja kliimamuutuste suhtes vastupidavale majandusele ülemineku toetamine põllumajanduses ning toiduainete- ja metsandussektoris,
- sotsiaalse kaasamise, vaesuse vähendamise ja maapiirkondade majandusliku arengu edendamine.

Valga maakonna arengustrateegias „Valgamaa 2020“ on märgitud prioriteetsete ettevõtlusvaldkondadena:

- hoolekanne ja väärikas vananemine,
- turism,
- transport ja logistika.

Strateegia eesmärkideks on ettevõtluse valdkonnas:

- paranenud töövõimalused ja tööjõu kättesaadavus, ning
- maakonna eripära arvestav (nutikas) piirkondlik spetsialiseerumine ja lisandväärtuse kasv ettevõtluses.

8.3 SWOT analüüs

Tugevused

- Stabiilsete ettevõtete olemasolu – UPM Kymmene Otepää, Otepää Lihatööstus Edgar, Parmet, Otepää Metall, Otepää Oskar, Pühajärve SPA ja Puhkekeskus, Tehvandi Spordikeskus, Kuutsemäe Puhkekeskus, Väike-

Munamäe Suusakeskus, ööklubi Comeback jt - paljud neist on tegutsenud juba 20 aastat või rohkem ning on turul kinnistunud,

- puhkepiirkonna infrastruktuur on heal tasemel ning paraneb pidevalt,
- kohalikud loodusressursid (vaheldusrikas loodus koos maastikulise väärtusega),
- turvaline ning puhas loodus- ja elukeskkond,
- tasakaal erinevate majandusharude vahel tööhõives,
- hea palgatase - maakonna keskmisest kõrgem.

Nõrkused

- Looduskaitsepiirangud, mis pidurdavad kohalikku arengut,
- infrastruktuur (sh teed ja ühistransport) on majanduse arendamiseks puudulik või kesine,
- tootearenduse ja innovatsiooni vähesus (väikesed ei suuda investeerida ja arendada, teha koostööd kutse- ja kõrgkoolidega),
- valla tugi ja asjade menetluskiirus on puudulik – detailplaneeringute menetlemine, ettevõtjate kaasamine,
- kõrgharidust nõudvate töökohtade puudus,
- oskustöölise vähesus – kvalifitseeritud tööjõu puudus,
- puudulik üüritur,
- kõrged kinnisvarahinnad, mis teevad elukoha soetamise keeruliseks.

Võimalused

- Geograafiline asukoht suurte Lõuna-Eesti keskuste, eriti Tartu läheduses, Lõuna-Eesti keskused asuvad 50km raadiuses,
- raudtee lähedus (Palupera ja Puka raudteejaamad),
- kiudoptilise kaabli arendamine – kiire lairiba internetiühendus on peagi kättesaadav kogu vallas,
- Otepää on Eesti talispordikeskus number 1 ning spordi ja aktiivse puhkuse veetmise paigana riigi prioriteetide hulgas, sellega seoses toimub siin palju suurüritusi,
- inimressurss - piirkonnas olevad lisateadmised ja -oskused suvekodude omanike näol.

Ohud

- Looduspargi kaitsepiirangute jätkumine ja tugevnemine,
- sobivate töökohtade puudumisest tingitud inimeste lahkumine,
- rahvastiku arvu vähenemine,
- riigipoolse struktuuritoetuste vähenemine ja lõppemine.

8.4 Eesmärgid ja tegevused

1. Ettevõtluskeskkond on muutunud mitmekesisemaks ja ettevõtlusaktiivsus on suurenenud.

Tegevused:

- Ettevõtluskeskkonna mitmekesistamine turismitootearenduse, IT, ja loomemajanduse valdkondade kaudu,
- omavalitsuse ja ettevõtete koostöö tõhustamine arendusprojektide teostamiseks (sh regulaarsed koosolekud),
- iga-aastane ettevõtluspäeva ja -konverentsi korraldamine,
- ettevõtjate teadlikkuse tõstmine ja info vahendamine neile kohaldavate meetmete ja programmide kohta.

2. Otepää ettevõtluse konkurentsivõime ja innovatsioonisuutlikkus on paranenud.

Tegevused:

- Ettevõtluse infrastruktuuri parendamine äripiirkondades,
- looduskaitsealaliste piirangute vähendamise toetamine,
- kutse- ja kõrgkoolide praktikabaasi kujundamine Otepäele,
- ettevõtluskoolituste korraldamine,
- ettevõtjate koostöövõrgustike aktiveerimine ja loomise toetamine.

3. Otepääl on rakendusvõimalused igal kvalifikatsiooni- ja haridustasemel tööjõule.

Tegevused:

- aktiivsete tööturumeetmete rakendamine vastavalt PAETE kavale,
- uute üüripindade rajamise soodustamine.

4. Kasutusele on võetud keskkonnasõbralikud ja energiasäästlikud lahendused ning kohalikud loodusressursid.

Tegevused:

- Energiasäästlikkuse ja alternatiivenergia kasutamise toetamine,
- kohalike ressursside säästlik kasutamine,
- iga-aastane ettevõtjate tunnustamine, erinevates valdkondades, sh energiasäästlikud lahendused.

8.5 Mõõdikud

- Rahulolu Otepää kui töökohaga – algtase 28,2% (rahul või pigem rahul), sihttase 50% (rahul või pigem rahul). Mõõtmismeetod: rahuloluküsitlus.
- Eesti keskmisel tasemel palk.
- Töötuse määr alla Eesti keskmist.
- Tegutsevate uue majanduse ettevõtete arv (sh loomeettevõtted, IT, ökomajandus) – sihttase 15.

9. TURISM

9.1 Olemasoleva olukorra kirjeldus

Otepää on Eestis hästi tuntud puhkepiirkond Lõuna-Eestis, kus on loodud suurepärase taristu sportimiseks ja aktiivseks puhkamiseks nii tippsportlastele kui ka liikumist armastavatele inimestele. Otepääd seostatakse eelkõige suusatamise ning talispordiga, kuigi suvel on külastajaid kaks korda rohkem kui talvel. Otepää vallas oli 2014. aastal turistide poolt ca 125 000 ööbimist, mis on Tartu linna järel teisel positsioonil Lõuna-Eestis. Sihtturgude lõikes moodustavad Otepää külastajatest enamuse siseturistid (66,2%), välituristidest on olulisemad venelased (13,2%), soomlased (9%) ning lätlased (2,8%).

Puhkaeestis.ee andmetel on Otepääl 9 hotelli, sh 2 spa hotelli, 1 motell, 7 külalistemaja, 2 hostelit, 32 puhkemaja, 6 kodumajutust, 4 külaliskorterit ja 8 puhkeküla. Kokku 69 majutusettevõtet, hinnanguliselt 2200 voodikohaga. Tubade täituvus on viimase kuue aasta jooksul olnud keskmiselt 21,6%, voodikohtade täituvus 17,8%. Erinevaid toitlustusettevõtteid on 18, sh restorane 8, millest 3 kuulub Eesti TOP 50 restorani hulka.

Aktiivse puhkuse teenuste pakkumisi on ca 50 erinevat võimalust. Erinevaid turismiattraksioone 27, sh muuseume 5, kirikuid ja muinasmälestisi 8, vaatetorne 2, loodusobjekte 5. Tuntumad vaatamisväärsused on Pühajärv, Tehvandi suusahüppemäe K90 vaateplatvorm, Otepää kirik, kus on õnnistatud Eesti sini-must-valge lipp ning Otepää kaunis kupliline maastik koos rohkete järvede, matka- ja spordiradade ja metsadega tervikuna.

Otepää paikneb geograafiliselt Eesti kõige kõrgemas kohas (150 m merepinnast), mis tingib selle, et siin algab nii talv kui suvi varem ning tänu sellele saab kasutada ära mõlema aastaaja võimalusi. Kaks hooaega vähendavad sesoonsusest tulenevaid probleeme, kuid kuna Otepääl on enamus tegevusi seotud õues viibimisega, siis halbade ilmastikuolude korral on külastajatele keeruline pakkuda alternatiivseid tegevusi ja meelelahutust sisetingimustes.

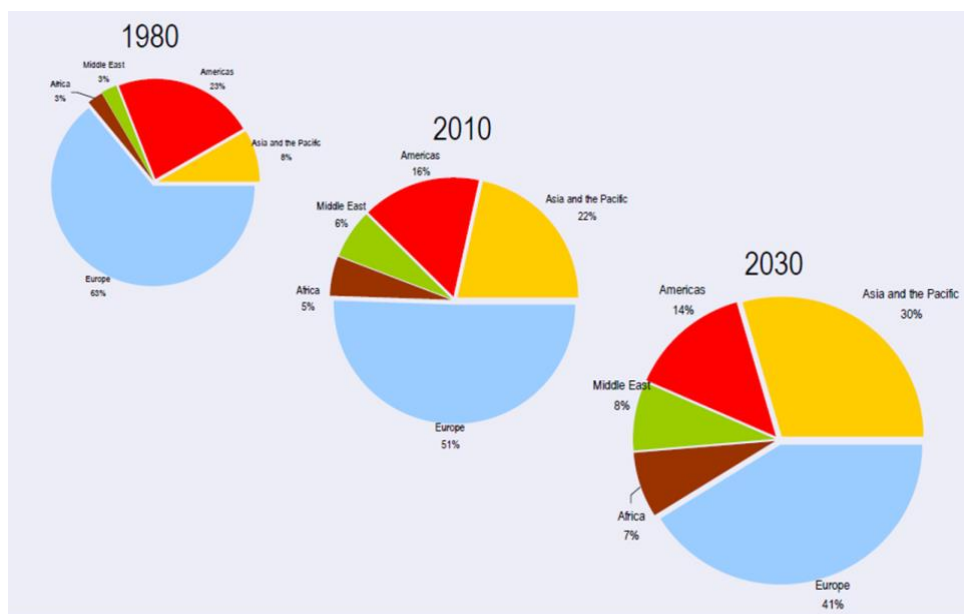
Otepää on Eestis üks vähestest kohtadest Eestis, kus on loodud tingimused rahvusvaheliste suurte spordiürituste (autoralli, suusatamise maailmakarika võistlused jmt) korraldamiseks. Tänu riigi toel ehitatud Tehvandi spordikeskusele on olemas maailmatasemel sportimistingimused eelkõige talispordiharrastajatele ning loodud taristu võimaldab Otepääl korraldada erinevaid rahvusvahelisi suursündmusi ja spordivõistlusi. Tuntuimad on: Klubi Tartu Maratoni korraldatavad suusa-, jooksu ja rattamaratonid, autoralli Rally Estonia, triatlon TriSmile, murdmaasuusatamise MK etapp, IBU laskesuusatamise võistlused, Pühajärve Jaanituli, Pühajärve Puhkpillipäevad ning lähipiirkonnas toimuvad Leigo Järvemuusika kontsertide sari (Palupera vald) ning hoogu koguv Sangaste Rukkipäev (Sangaste vald). Lisaks toimub aastaringelt erinevaid spordivõistlusi, mäesuusatamise karikavõistlusi, arvukalt teatrietendusi, kontserte. Üritused on oluliselt suurendanud Otepää tuntust nii Eesti siseselt kui ka välisriikides.

9.2 Tegevusraamistik

Globaalsed trendid

Maailma turismiorganisatsiooni (UNWTO) kirjelduse järgi on turism olnud läbi mitme dekaadi kasvav majandusharu kogu maailmas, mis on tihedalt seotud üldise arengu ning uute sihtkohtadega. Globaalselt moodustab turism 9% kogu maailma sisemajanduse kogutoodangust, 6% maailma ekspordist ning 30% teenuste ekspordist.

Turismiproгноos 2030. aastaks näitab, et tulevastel kümnenditel turismipotentsiaal kasvab. Sellest trendist saavad kasu lõigata nii juba väljakujunenud kui ka uued sihtkohad, eeldades, et nad kohandavad oma ärikeskkonda, infrastruktuuri, hooneid, turundust ja tööjõudu puudutavaid tingimusi ja poliitika. Rahvusvaheline turism kasvab Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas, Lähis-Idas ja Aafrika piirkonnas 2030. aastaks oluliselt, kuid Euroopa osakaal jääb siiski kõige suuremaks. Euroopa osakaal langeb aastate 2010 ja 2030 võrdluses 51%-lt 41%-ni (EAS 2012).

Joonis 1. Rahvusvahelise turismi osatähtsuse muutus ja muutuse prognoos maailma regioonides (EAS 2012).

Aasiast pärit küllastajate arvu kasvu kinnitavad ka tegelikud arvud. Näiteks kasvas nii Jaapani kui Hiina turistide ööbimiste arv 2014. aastal Eestis vastavalt 53% ja 23%, Lätis 57% ja 112% ning Leedus 39% ja 9%. Otepääl on samuti viimastel aastatel kasvanud Aasia riikide, USA, Suurbritannia ja Norra küllastajate arv, mis anna põhjust suunata tähelepanu ka kaugematele sihtturgudele.

Sotsiaal-demograafilistest trendidest saab välja tuua, et üle kogu maailma on trendiks elanikkonna vananemine, eelkõige Euroopas ja lääneriikides. See tähendab, et aktiivselt ja tervelt elatud aastate arv kasvab, mis võimaldab vanematesse vanusegruppidesse kuulvatel inimestel jätkata reisimist kõrge eani. Nooremate vanusegruppide seas on järjest enam inimesi, kes on küllastanud

paljusid erinevaid sihtkohti, segunenud on töö ja vaba aja reisid. Samuti kasvab inimeste terviseteadlikkus ning järjest olulisemaks muutuvad ökoloogilised, eetilised ja sotsiaalsed väärtused, keskkonnateadlikkus. Aastaks 2020 peaks vanemate kui 65-aastaste osatähtsus EL elanikkonnas ulatuma 20 %-ni. Selle elanikkonna osa moodustavad isikud, kellel on nii ostujõudu kui ka vaba aega.

Kolmas oluline trend on interneti, nutitelefonide ja sotsiaalvõrgustike kasutamise kasv. Tänapäeval toimub väga suur osa reisiplaneerimisest interneti kaudu – transport, majutus, toitlustus, aktiivne puhkus. 2011. aastal broneeriti 55% eurooplaste mitmepäevastest välisreisidest interneti teel. Oluliselt on kasvanud sotsiaalmeedia ja "kasutaja loodud sisuga" tarbijate arvamus sisaldavate lehtede kasutamine. Kasutaja loodud sisu, eriti TripAdvisor, booking.com, on saanud oluliseks faktoriks reisiotsuste tegemisel, eriti majutuse ja restoranide valikul. Kogu infotehnoloogia ja kommunikatsiooni valdkond areneb väga kiiresti. Tarbijatega saab ühenduses olla ning neid mõjutada läbi väga erinevate meediavahendite. Valikute paljus loob olukorra, kus on järjest keerulisem ennustada, millised kanalid kõige rohkem edu toovad. Seega, on vaja oluliselt tõsta turismisektoris töötavate inimeste teadmiste ja oskuste taset ning hariduses suunata üha enam tähelepanu ITK valdkonnale, et ettevõtted, institutsioonid ja inimesed suudaksid kiiresti areneva info- ja kommunikatsioonivaldkonnaga kaasas käia ning uusi võimalusi kasutada.

Eesti turismipoliitika

Eestis on turismipoliitika peamine elluviija Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. Turismi arendamine toetab riikliku konkurentsivõime kava "Eesti 2020" eesmärkide saavutamist, kasvatades Eesti eksporti, tööhõivet, vähendades noorte tööpuudust ning aidates kaasa rahvusvaheliste transpordiühenduste loomisele. Eesti riigi turismipoliitika põhieesmärk on suurendada Eesti turismi rahvusvahelist konkurentsivõimet ja tagada turismiteenuste ekspordi ning siseturismi arendamisega jätkusuutlik majanduskasv. Riiklik turismiarengukava 2014-2020 määratleb arengusuunad ja tegevused, mida järgneva viie aasta jooksul planeeritakse teha. Arengukava keskmesse on seatud klient ning kõikide tegevuste eesmärgiks on tagada positiivne külastuselamus, mis eeldab kvaliteetset ja tervikliku külastajateekonna põhimõttest lähtuvat turismipoliitikat ja -korraldust.

Struktuurifondide rakenduskavas on turismitööstuse edendamisel oluline osa Eesti majanduse konkurentsivõime suurendamises ja ekspordivõimekuse kasvatamises. Meetmetest on suunatud turismile:

- turismitoodete arenduse juhtimine,
- turismiettevõtete ärimudelite arendamine,
- rahvusvaheliselt huvipakkuvate turismiatraktsioonide ja toetava taristu väljaarendamine.

Lisaks on turismitoodete arendamine seotud loomemajanduse meetme ja piiriüleste koostööprogrammidega.

Valga maakonna arengustrateegias „Valgamaa 2020“ on turism üheks maakonna nutika spetsialiseerumise valdkonnaks. Turismi ülesandeks on seejuures:

- suurendada turismiteenuste pakkumisest saadavaid tulusid,
- luua juurde ning säilitada töökohti maal ja väljaspool suurlinnasid,
- edendada maakonna üldist arengut,
- kujundada maakonna positiivset mainet.

9.3 SWOT analüüs

Tugevused

- Kahe turismihooaja (talv, suvi) olemasolu,
- mitmekülgne turismitaristu: enam kui 70 erinevat majutusettevõtet, sh 7 hotelli, toitlustus, sh 3 restorani kuuluvad Eesti TOP 50 hulka, aktiivse tegevuse kohad (Eesti kõrgeimad suusamäed, matkarajad, spordivarustuse laenutus jmt),
- ehe loodus ja loodusressursside rohkus,
- tugevad ja riikliku tähtsusega spordikeskused Tehvandil ja Käärikul, rahvusvaheliste suurürituste korraldamiseks vajalik taristu,
- ajalooliselt väljakujunenud, mitmekesise kultuuripärandiga puhkepiirkond, suurte keskuste (Tallinn, Tartu, Riia, Peterburi) ja sihtturgude (Läti, Venemaa) lähedus,
- aastaringiselt avatud turismiinfokeskus ning sihtkoha arendamisega tegelevad inimesed.

Nõrkused

- Kehv transpordiühendus suurtest keskustest, infrastruktuuri mahajäämus,
- kohalike toodete vähesus (suveniirid, käsitöö, aiasaadused, regulaarsed matkad-ekskursioonid, kohalikud legendid ja lood),
- tugeva linnakeskuse puudumine, teenuste hajutatus,
- loodusväärtuste ja -objektide vähene ja puudulik eksponeerimine,
- turismisektori suur sõltuvus toetusmeetmetest, siseruumides tegevusi väga vähe, ilmastikusõltuvus väga suur,
- sihtrühma põhiselt suunatud pakkumisi on vähe ja info on killustunud,
- hinna ja kvaliteedi suhe ei ole paigas,
- vähene koostöö ja tootearendus, info- ja kommunikatsioonitehnoloogiline võimekus on madal.

Võimalused

- Turismipotentsiaali kasv,
- maailma muutunud julgeoleku olukord ja terrorismi oht kasvatab turvaliste piirkondade võimalusi,
- turismiteenuste ja -info liikumine e-lahenduste suunas, mille osas on Eesti endiselt maailmas esirinnas,
- küllastajakesksuse suurendamine,
- turismimajandusele lisaväärtuse andmine loomemajanduse kaudu,
- Euroopa Liidu struktuurifondide ja piiriülese koostöö programmide võimalused,
- turismimaksu kehtestamine piirkonna arendamiseks.

Ohud

- Ilmastiku muutumine ebastabiilsemaks,
- turismisektori edukuse sõltuvus välisturistidest, seega ka sõltuvus välispoliitikast ja makromajanduslikust olukorrast,
- hinnatõusud (majutuse käibemaks, kütuse aktsiis jm),
- naaberturismipiirkondade kiirem areng (Läti ja Leedu ööbijate arvu kasv on kiirem kui Eestis (+10%, Eestis 2%) ja neil laiem sihtturgude valik – FRA, GER, IT, NED, samuti arenevad Eesti teised aktiivse puhkuse kohad, mis toob kaasa konkurentsi suurenemise),
- urbaniseerumine – linnainimestel ei ole enam looduspiirkonnas midagi teha, linnakultuur ja pakkumised oluliselt põnevamad.

9.4 Eesmärgid ja tegevused

1. Otepää turismipiirkonna juhtimine lähtub turismisihtkoha strateegilise juhtimise põhimõtetest, on stabiilne, järjepidev ja tõhus.

Tegevused:

- Koostöö turismitegevuste planeerimisel turismiettevõtjate, kohalike elanike ning suurürituste korraldajate, samuti maakondlike ja riiklike turismi struktuuridega,
- regulaarsed seminarid turismiettevõtjatele koostöö tugevdamiseks ning teadmiste suurendamiseks,
- suurürituste korraldamise toetamine läbi paindliku asjaajamise,
- turismialase koolituse korraldamine (Otepää Gümnaasiumi õpilastele, turismifirmade töötajatele),
- turismiklastri loomine koostöö, tootearenduse ja ühisturundus-tegevuste parendamiseks ning võimekuse suurendamiseks välisurgudel.

2. Paranenud on transpordiühendused Otepääle.

Tegevused:

- Luuakse rongijaamade (Palupera, Puka) vahelised ühistranspordi võimalused Otepäega,
- koostöös turismiettevõtjatega luuakse turismiobjektide (sh mäesuusakeskused) vahelised ühistranspordi võimalused nii valla siseselt kui Lõuna-Eesti suuremate linnadega (Tartu),
- informatsioon ühistranspordi ja taksoteenuste võimaluste kohta on ajakohane, lihtsalt kättesaadav nii infotablool kui ka elektrooniliselt,
- tagatakse parkimisvõimalused suurürituste ajal.

3. Turismitaristu kvaliteet on paranenud.

Tegevused:

- Tähistatakse ja viidastatakse liikumis-, matka- ja spordirajad,

- turismiattraksioonidele jt avalikele objektidele on tagatud mugav ligipääs, olemas on parkla, tualetid, pingid, prügikastid, valgustus, infotahvlid ja viidad,
- koostöös (vallavalitsus, RMK, ettevõtjad, MTÜd) luuakse ligipääsud erinevatele Otepää valla territooriumil asuvatele looduslikele objektidele, sh Linnamägi, Pühajärve saared, järvede äärsed rannad, matkarajad, Armuallikas, Emajõe läte jne. Luuakse vajalik taristu ning tagatakse korrashoid.

4. Otepää turismiteenused on kõrgetasemelised.

Tegevused:

- Arendatakse välja turismivaldkonna erinevate osapoolte, sh teadusasutuste tihe tootearendusealane koostöö.

5. Otepää turismiattraksioonid on muutunud mitmekesisemaks.

Tegevused:

- Korrastatakse ning arendatakse välja /luuakse ühtne teerajad turismiobjektide vahel (Otepää kirikumõis, Talvekirik ja Liputuba, Otepää kirik, Linnamägi, Tehvandi, Väike Munamägi, Energiasammas, Kultuurikeskus, Apteekrimägi, Pühajärve park ja saared, Kääriku, Otepää Golf),
- aidatakse igakülgset kaasa uute turismiobjektide ja -attraksioonide loomisele, sh spad, siseattraksioonid jmt.

6. Otepää turismivõimalused on sihtrühmadele nähtavad ja hea mainega.

Tegevused:

- Iga-aastase turunduskava koostamine ja kinnitamine koos eelarvega,
- aktiivne Otepää turismipiirkonna turunduse teostamine, st atraktiivse ja inspireeriva sisu loomine otepaa.eu kodulehele, sotsiaalmeediasse, muudesse e-kanalitesse, trükistesse, messidele, väliüritustel osalemine jne,
- osalemine aktiivselt Lõuna-Eesti, EAS-i või erinevate koostööprojektide ja -võrgustike (Via Hanseatica, „Elu kahe maailma piiril“ ehk kollaste akende projekt, Maaturism vmt) algatatud turismi turundustegevustes.

9.5 Mõõdikud

- Rahulolu Otepää kui spordi-, turismi- ja puhkekeskusega – algatase 76,2% (rahul või pigem rahul), sihttase taseme säilitamine (rahul või pigem rahul). Mõõtmismeetod: rahuloluküsitlus.
- Ööbimiste arv keskmiselt 200 000 aastas (algatase ca 150 000).
- Turismi ja uue majanduse ettevõtete piirkondadevahelises koostöövõrgustikus osalemine (Otepää, Pärnu, Põhja-Läti, teised Euroopa piirkonnad).
- Otepää on kujunenud terviklikuks kuurordiks ja müümisvõimalust pakkuvaks kaubamärgiks (võimaldab külustusmaksu kehtestamist).

10. JUHTIMINE JA KOOSTÖÖ

10.1 Olemasoleva olukorra kirjeldus

Vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele on valla esindusorganiks valla volikogu. Otepää valla volikogus on 15 liiget, seda juhatab volikogu esimees ja valitud on ka aseesimees. Volikogu töö paremaks korraldamiseks on moodustatud 6 komisjoni – revisjonikomisjon, eelarve-, majandus- ja turismikomisjon, keskkonna- ja planeeringukomisjon, haridus-, kultuuri- ja spordikomisjon, sotsiaal- ja tervishoiukomisjon, korralduskomisjon. Komisjonidesse kuulub lisaks volikogu liikmetele ka teisi vallakodanikke, vastavalt vajalikule kompetentsile. Praegune volikogu koosseis valiti kohaliku omavalitsuse valimistel 20. oktoobril 2013.

Vallavolikogu täidesaatvaks organiks on Otepää vallavalitsus. Volikogu poolt kinnitatud vallavalitsus on 5-liikmeline. Vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele korraldab Otepää Vallavalitsus Otepää valla sotsiaalabi ja -teenuseid, vanurite hoolekannet, noorsootööd, elamu- ja kommunaalmajandust, veevarustust ja kanalisatsiooni, heakorda, jäätmehooldust, ruumilist planeerimist, tänavate korrashoidu ning tagab valla omanduses olevate koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide ja huvikoolide, raamatukogude, spordibaaside, turva- ja hooldekodude ning teiste kohalike asutuste ülalpidamise. Seisuga 01.06.2015 töötab Otepää Vallavalitsuses 23 ametnikku ja töötajat ning vallavanem.

Valla hallatavateks asutusteks on Otepää Gümnaasium, Pühajärve Põhikool, Otepää Muusikakool, Otepää Lasteaed, Otepää Linnaraamatukogu, Pühajärve Raamatukogu, Otepää Kultuurikeskus ja Otepää Avatud Noortekeskus. Vald on asutajate hulgas Sihtasutuses Otepää Tervisekeskus (hooldekodu ja perearstikeskus) ning Sihtasutuses Tehvandi Spordikeskus (Tehvandi ja Kääriku spordikeskuste haldamine ja arendamine, asutajateks veel kultuuriministeerium ja Tartu ülikool). Vallale kuulub AS Otepää Veevärk, mis tegeleb valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni ning soojamajandusega.

Olulisel kohal Otepää valla jaoks on välissuhtlus. Sõprusomavalitsused annavad võimalusi kultuuriliseks koostööks, ühisüritusteks ja suuremamahulisteks ühisprojektideks. Sõprusomavalitsuste hulka kuuluvad Rootsis Ekerö, Örnköldsvik, Kumla ja Habo, Soomes Vihti ja Kivijärvi, Taanis Skaelskor, Saksamaal Tarp, Norras Sel, Prantsusmaal Les Sorinieres, Venemaal Toksovo ja Ostrovi rajoon. Tihedamat koostööd on viimasel ajal tehtud Vihti, Toksovo ja Tarpiga. Välissuhted on tekkinud põhilised 1990. aastatel seoses nõ maailmasse murdmisega. Lähikäimine on suuresti sõltuv majanduslikust olukorrast. Varem on olnud tihe õpilasvahetus, kuid probleemiks selle juures on tõusnud majutamine – koduõõbimine enam hästi ei toimi.

Tulevikuperspektiivis on vajalik leida koostööpunktid projektide alaseks koostööks – ametnike ja spetsialistide koolitus, kogemuste vahetus hariduse, sotsiaalhoolekande, planeeringute ja kodanikuühenduste kaasamise aladel. Võimalusi loovad selleks Põhjamaade Ministrite Nõukogu toetused ja Euroopa Liidu

piiriülese koostöö programmid (Interreg). Uue Euroopa Liidu eelarve perioodi Eesti-läti programmi ettevalmistamisel on 2015. aastal sõlmitud sidemeid Lätist Cesise, Sigulda, Krimulda ja Gulbene omavalitsustega, võimalikeks koostöövaldkondadeks on turism, ettevõtlus, sport.

Eesti siseselt ollakse tegev Valgamaa Omavalitsuste Liidus (väljundid sport ja keskkond), Euroopa kultuurilinnad Eestis, Tervislike Linnade Liidus, Sinilipurandade Liidus, Valgamaa Partnerluskogus (Leader-programm). Linnade liitu ega maaomavalitsuste liitu ei kuuluta.

Vald jaotub oma territooriumi siseselt 21 külaks ja 1 vallasiseseks linnaks (Otepää). Otepää linnas koos aedlinnaga elab 2015. aasta alguse seisuga 2047 inimest. Suuremad külad on Sihva küla (357 elanikku), Otepää küla (290 elanikku), Pühajärve küla (185 elanikku) ning Vana-Otepää ja Nüpli külad (mõlemas 143 elanikku). Küladest on aktiivseima eluga Tõutsi, Pilkuse, Sihva ja Arula, kus tegutsevad oma külaseltsid mittetulundusühingu vormis. Külavanema positsioon pole õiguslikult määratletud. Vald annab külaseltsidele sümboolset majanduslikku abi, mõnisada eurot aastas. See on piisav mõne ürituse korraldamiseks, kuid suurem tulu saadaks oma liikmetelt ja mitmesugustest toetusfondidest.

Otepää valda on registreeritud 134 mittetulundusühingut ja 7 sihtasutust. Suurem osa neist on loodud spordi ja vabaaja veetmise paremaks organiseerimiseks ning korterelamute haldamiseks.

Vallakodanike teavitamine valla sündmustest ja üritustest, vallavalitsuse ja volikogu tööst on korraldatud peamiselt ajalehe „Otepää Teataja“, valla kodulehekülje ja Facebook'i lehekülje kaudu. Lisaks kasutatakse teadete tahvleid mitmes paigas Otepääl ja külakeskustes.

10.2 Tegevusraamistik

Riiklikest arengudokumentidest on kohaliku omavalitsuse toimimise ja koostöö seisukohalt kõige olulisemad:

- „Eesti regionaalarengu strateegia 2014 – 2020“. Strateegia kohaselt panustab iga regioon oma eripärale tuginedes Eesti kui terviku konkurentsivõime kasvule, saades osa kaasnevatest hüvedest. Inimestel on igas toimepiirkonnas kättesaadavad head töökohad, kvaliteetsed teenused ning meeldiv elukeskkond. Strateegia pöörab erilist tähelepanu kaugemate toimepiirkondade terviku kujunemisele – toimekeskuse ja tagamaa koos kujundamine.
- „Kodanikuühiskonna arengukava 2015 – 2020“. See arengukava seab eesmärgiks tegutsemisvõimekate kodanikuühenduste kujunemise ning kodanike aktiivsuse. Alaeesmärkideks on kodanikuühenduste osalemine poliitikakujundamises, nende mõju ühiskonna probleemide lahendamisele ning nende majandamise tugevus.

Valga maakonna arengustrateegia „Valgamaa 2018“ seab eesmärgiks nr 4:

„Valgamaa omavalitsuste haldus- ja jätkusuutlikkus paraneb ning ühistegevuse maht suureneb. Aastaks 2017 on Valgamaal kolm omavalitsust.“ Meetmed selle eesmärgi saavutamiseks on koostöö laiendamine ja haldussuutlikkuse tõstmine (4.1) ning kohalike omavalitsuste ühinemise ettevalmistamine ja ühinemine (4.2).

10.3 SWOT analüüs

Tugevused:

- Erinevate huvirühmade aktiivne tegevus oma huvide kaitsel (palju MTÜsid, külaseltsid),
- mitme sõpruslinna olemasolu,
- paljude aktiivsete, valla tegevusest hoolivate inimeste olemasolu,
- kogu Otepää piirkonda kajastava ajalehe („Otepää Teataja“) olemasolu,
- külade ja mittetulundusühingute toetamine vallavalitsuse poolt.

Nõrkused:

- Aeglased menetlusprotsessid (kirjad, planeeringud) vallavalitsuses,
- poliitiline ebastabiilsus (võimukoalitsioonide ja valitavate ametiisikute tihe vahetumine, sestap arengustrateegia ebaselgus),
- vähene osalemine koostöövõrgustikes.

Võimalused:

- EL, Eesti ja teiste riikide (põhjamaad) poliitikate toetused regionaalhalduse tugevdamiseks, e-teenuste arendamiseks ja ametnike koolitamiseks (meetmed 11.1.4 „E-teenuste loomist ja rakendamist toetava teenuste baastaristu arendamine“, 12.1.4 „Kohalik ja regionaalne arendusvõimekus“, 12.3.2 „Avalike teenuste koosvõime loomine“; Põhjamaade Ministrite Nõukogu toetused),
- fondide toetused külade ja mittetulundusühingute tegevusele,
- piiriülesed programmid konkreetsete probleemide lahendamiseks (keskkond, haldus) ja majanduse arendamiseks – Eesti-Läti, Eesti-Vene, Kesk-Läänemere jt programmid,
- haldusreform, Otepää kujundamine tõmbekeskuseks,
- kolmanda sektori kaasamine valla arendamisse ja probleemide lahendamisse,
- e-teenuste ja kommunikatsioonivahendite arendamine.

Ohud:

- Riigi regionaal- ja halduspoliitika ebastabiilsus (näiteks omavalitsuste tulubaasi ja ühinemiste osas),
- naaberomavalitsuste koostöösoovimatus (haldusreformi teemadel, koostööprojektides),
- omavalitsuse töötajate kaadrivoolavus,
- suutmatus kokku leppida valla arenguprioriteetide osas.

10.4 Eesmärgid ja tegevused

1. Otepää on kujunenud piirkonna tõmbekeskuseks ja ligikaudu 8 – 10 tuhande elanikuga valla keskuseks.

Tegevused:

- Läbirääkimiste alustamine naaberomavalitsustega ühiste teenuste kujundamiseks ja projektide elluviimiseks, samuti omavalitsuste ühinemiseks,
- ühinenud valla toimimismudeli loomine ja juurutamine.

2. Otepää valla juhtimine on läbipaistev ning arvestab erinevate sihtrühmade ja piirkondade huvidega.

Tegevused:

- Kaasava eelarve protsessi läbiviimine,
- valda ja valla juhtimist puudutava teabe pidev uuendamine teabekanalites,
- erinevate valdkondlike ümarlaudade ja teabepäevade korraldamine (ettevõtlus, turism, kultuur, sport, kodanikuühendused).

3. Otepää vallas kodanikele pakutavad teenused vastavad kaasaegsetele standarditele.

Tegevused:

- Ametnike professionaalsete oskuste koolitamise läbiviimine,
- infosüsteemide ja e-teenuste laialdasem kasutuselevõtt (näiteks VOLIS, E-vald) valla tasandil,
- vähemalt 3 ametnikuga konstaablipunkti olemasolu tagamine Otepääl,
- pääste- ja kiirabi võimekuse tagamine Otepääl,
- Otepää vallamaja renoveerimine.

10.5 Mõõdikud

- Rahulolu kodanike informeerimisega – algtase 33,3% (rahul või pigem rahul), sihttase 50% (rahul või pigem rahul). Mõõtmismeetod: rahuloluküsitlus.
- Rahulolu kodanike kaasamisega otsustusprotsessidesse – algtase 12,6% (rahul või pigem rahul), sihttase 50% (rahul või pigem rahul). Mõõtmismeetod: rahuloluküsitlus.
- Rahulolu avaliku korra ja turvalisusega – algtase 65,8% (rahul või pigem rahul), sihttase 67% (rahul või pigem rahul). Mõõtmismeetod: rahuloluküsitlus.
- Otepää osaleb vähemalt kahes rahvusvahelises koostöövõrgustikus, mis võimaldavad valda investeringuid ja teenuste parandamist.
- Otepää vallas tegutseb nähtavalt vähemalt 15 külaseltsi ja kodanikuühendust (algtase ca 10). Mõõtmismeetod: eksperthinnang.

11. ARENGUKAVA SEIRE JA TÄIENDAMINE

Arengukava täitmise tulemuslikkust hinnatakse tegevustulemuste iga-aastase seirega, mille põhjal antakse Otepää vallavolikogu poolt arengukava täitmise hinnang. Arengukava läbivaatamisel võetakse arvesse Otepää valla teiste arenguliste dokumentide – valdkondlike ja hallatavate asutuste arengukavade – põhiseisukohad. Ühtlasi tehakse ettepanekud arengukava realiseerimise tarvis vallaelarveliste vahendite kasutamiseks. Arengukava täitmise hinnangu andmisel määratletakse ka arengukava muutmise vajadus.

Arengukava muutmiseks loetakse olukorra analüüsi, visiooni, tegevuskava eesmärkide ja tegevuste muutmist või uute lisamist, mis oluliselt muudavad vallaelarve kasutamist. Arengukava esitatakse vallavalitsusele volikogu poolt igal aastal septembris. Kui volikogu peab arengukava muutmist vajalikuks, teeb ta vallavalitsusele ülesandeks kuulutada välja arengukava uue redaktsiooni avalik väljapanek. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse kohaselt peab volikogu iga aasta 1. oktoobriks läbi vaatama arengukava ja kinnitama arengukava uue redaktsiooni.

Arengukava ajakohastamise käigus aktualiseeritakse valla olukorda iseloomustavad faktandmed ning olukorrast tulenevad probleemipüstitused, hinnatakse arengukava elluviimise edukust, vajadusel täpsustades arengumudeli eesmärke ja ülesandeid. Seejärel seatakse järgmise aasta tegevusprioriteedid ning viiakse sisse muudatused valla tegevuskavas.